

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Παγκόσμιες Προκλήσεις και Συστήματα Αναλύσεων»

Εφοδιαστική Αλυσίδα Ανθρωπιστικής Βοήθειας: Η περίπτωση της Ελλάδας

Μεταπτυχιακή Διπλωματική Εργασία

Ευάγγελος Δημητρίου

Τριμελής επιτροπή:

Επίκουρος Καθηγητής Ν. Ραχανιώτης

Δρ. Π. Χουντάλας

Αναπληρωτής Καθηγητής Ν.Σ. Κουτσούκης

Τελική έκδοση

Κόρινθος, 2020

UNIVERSITY OF THE PELOPONNESE
SCHOOL OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES
DEPARTMENT OF POLITICAL SCIENCE &
INTERNATIONAL RELATIONS

Master of Arts in
“Global Risks and Analytics”

Humanitarian Aid Supply Chain: The Case of Greece

Master's Dissertation

Evangelos Dimitriou

Supervisors:

Assistant Professor N. Rachaniotis

Dr. P. Chountalas

Associate Professor N.S. Koutsoukis

Final version

Corinth, 2020

Φύλλο αξιολόγησης

Η διπλωματική εργασία με τίτλο «Εφοδιαστική Αλυσίδα Ανθρωπιστικής Βοήθειας: Η περίπτωση της Ελλάδας» του Δημητρίου Ευάγγελου αξιολογήθηκε από την τριμελή επιτροπή, τόσο ως προς την ποιότητα του κειμένου, όσο και ως προς την ποιότητα της προφορικής παρουσίασης και υπεράσπισης της διπλωματικής εργασίας ενώπιον ακροατηρίου.

Η διαδικασία αξιολόγησης της διπλωματικής εργασίας ολοκληρώθηκε την/...../2020 με γενική επίδοση:

- Καλώς
- Λίαν Καλώς
- Άριστα

Τα μέλη της τριμελούς επιτροπής:

1. Επίκουρος καθηγητής Ν. Ραχανιώτης
2. Δρ. Π. Χουντάλας
3. Αναπληρωτής Καθηγητής Ν.Σ. Κουτσούκης

Abstract

Throughout history, people have faced the consequences of natural or man-made disasters. Natural disasters and conflicts continue to affect areas and people around the world. The impact of these disasters is addressed by providing humanitarian assistance to those affected. Methods and designs are created, in the form of a chain or network, to more effectively supply and relieve the people and areas affected by these disasters. The definitions and concepts of the Humanitarian Supply Chain help to better understand the humanitarian crises and the application of Logistics methods leads to a faster and more cost-effective response. The dissertation thesis makes an extensive reference to the terms and concepts of humanitarian logistics, refers to natural disasters that have taken place in Greece over the last three years, introduces the phenomenon of migratory flows in Greece and Europe, describes the structures for hosting refugees and immigrants, and finally, through the review, of relevant research, useful conclusions are drawn.

Keywords: migration flows, humanitarian supply chain management, humanitarian crisis, hosting structures, inventory management

Περίληψη

Σε όλη την ιστορία οι άνθρωποι βρίσκονταν αντιμέτωποι με τις συνέπειες φυσικών ή ανθρωπογενών καταστροφών. Οι φυσικές καταστροφές και οι εμπόλεμες καταστάσεις εξακολουθούν να επηρεάζουν περιοχές και ανθρώπους σε ολόκληρο τον κόσμο. Η αντιμετώπιση των επιπτώσεων αυτών των καταστροφών γίνεται παρέχοντας ανθρωπιστική βοήθεια στους πληγέντες. Μέθοδοι και σχεδιασμοί δημιουργούνται, σε μορφή αλυσίδας ή δικτύου, για τον αποτελεσματικότερο εφοδιασμό και ανακούφιση των ανθρώπων και περιοχών που έχουν πληγεί από αυτές τις καταστροφές. Οι ορισμοί και οι έννοιες της Ανθρωπιστικής Εφοδιαστικής Αλυσίδας βοηθούν στην ορθότερη κατανόηση των ανθρωπιστικών κρίσεων και η εφαρμογή των μεθόδων των Logistics οδηγεί στην ταχύτερη και οικονομικά βέλτιστη αντιμετώπισή τους. Στην παρούσα εργασία γίνεται εκτενής λόγος για όρους και έννοιες των ανθρωπιστικών Logistics, γίνεται αναφορά σε φυσικές καταστροφές που έλαβαν χώρα στην Ελλάδα την τελευταία τριετία, παρουσιάζεται το φαινόμενο της μεταναστευτικής ροής σε Ελλάδα και Ευρώπη, περιγράφονται οι δομές φιλοξενίας προσφύγων και μεταναστών και τέλος μέσα από την βιβλιογραφική επισκόπηση γίνεται εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων.

Όροι κλειδιά: μεταναστευτικές ροές, διαχείριση ανθρωπιστικής εφοδιαστικής αλυσίδας, ανθρωπιστική κρίση, δομές φιλοξενίας, διαχείριση αποθεμάτων

Περιεχόμενα

Abstract	I
Περίληψη	II
Περιεχόμενα	III
Κατάλογος Πινάκων.....	V
Κατάλογος Εικόνων	VI
1 Εισαγωγή.....	1
2 Logistics και διαχείριση εφοδιαστικής αλυσίδας	3
2.1 Ιστορική αναδρομή.....	3
2.2 Logistics - ορισμοί.....	3
2.3 Πεδία εφαρμογής – δραστηριότητες Logistics	4
2.4 Τομείς Logistics.....	5
3 Η εφοδιαστική αλυσίδα ανθρωπιστικής βοήθειας	7
3.1 Logistics ανθρωπιστικής βοήθειας	7
3.2 Η διαδικασία ανθρωπιστικής βοήθειας.....	8
3.3 Δείκτες μέτρησης απόδοσης	10
3.4 Η τεχνολογία στην ανθρωπιστική εφοδιαστική αλυσίδα	11
3.4.1 Συστήματα πληροφορικής	12
3.4.2 Τεχνολογίες αναγνώρισης και κτήσης δεδομένων	13
3.4.3 Συστήματα τηλεματικής	14
3.4.4 Υποδομές δικτύων	15
4 Logistics ανθρωπιστικής βοήθειας φυσικών καταστροφών στην Ελλάδα.....	16
4.1 Εισαγωγή	16
4.2 Πυρκαγιές στη Αττική	16
4.3 Πλημμύρες στη Δυτική Αττική	16

4.4 Διεθνής υποστήριξη – ανθρωπιστική βοήθεια - εθελοντισμός.....	17
5 Μετανάστευση και φιλοξενία.....	19
5.1 Εισαγωγή.....	19
5.2 Μελέτες και έρευνες για τις επιδράσεις μεταναστευτικών ροών	20
5.3 Κέντρα πρώτης υποδοχής	21
5.4 Στατιστικές για μεταναστευτικές ροές στην Ευρώπη	23
5.5 Στατιστικές για μεταναστευτικές ροές στην Ελλάδα.....	23
5.6 Δομές φιλοξενίας στην Ελλάδα	24
5.6.1 Κατανομή των προσφύγων στις δομές φιλοξενίας στην Ελλάδα.....	24
5.7 Προσφυγικός καταυλισμός.....	27
5.8 Σχεδιασμός χώρου και κτιριακές μονάδες.....	27
5.9 Διαχείριση τροφίμων και αποθεμάτων	28
5.10 Σχεδιασμός εφοδιασμού στις δομές φιλοξενίας	29
5.11 Τεχνολογίες και πληροφοριακά συστήματα	29
6 Συμπεράσματα	31
Κατάλογος πηγών	32

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1. Κατανομή προσφύγων στις δομές φιλοξενίας.....	25
--	----

Κατάλογος Εικόνων

Εικόνα 1. Πληρότητα δομών φιλοξενίας	26
Εικόνα 2. Δικαιούχοι εγγεγραμμένοι, μη εγγεγραμμένοι και επισκέπτες στις δομές φιλοξενίας.....	26

1 Εισαγωγή

Η ανθρωπιστική βοήθεια ορίζεται ως ένας τομέας δράσης, για την άμεση αντιμετώπιση αναγκών που απορρέουν τόσο από φυσικές όσο και από ανθρωπογενείς καταστροφές. Στόχος της ανθρωπιστικής βοήθειας είναι η διάσωση ζώων και η παροχή βοήθειας, είτε μέσω προϊόντων είτε μέσω υπηρεσιών, σε ανθρώπους που αντιμετωπίζουν σοβαρές κρίσεις. Τα τελευταία χρόνια ιδιαίτερη βαρύτητα έχουν αποκτήσει οι κανόνες στην ποιότητα και στον επαγγελματισμό της παροχής διεθνούς ανθρωπιστικής βοήθειας. Αυτό απορρέει από μια αλληπάλληλη σειρά ανθρωπιστικών κρίσεων, που οφείλονται στην κλιματική αλλαγή, στις ολοένα και περισσότερες συγκρούσεις, την οικονομική εξαθλίωση και τις κοινωνικοπολιτικές αποφάσεις των κυβερνήσεων των κρατών που οδηγούν σε εμπόλεμες καταστάσεις. Η αυξανόμενη τάση να αγνοούνται ή να παραβιάζονται τα ανθρώπινα δικαιώματα, όπως έχουν θεσμοθετηθεί από το διεθνές δίκαιο, έχει αρνητικό αντίκτυπο στην πρόσβαση και την ασφάλεια των πολιτών στον ανθρωπιστικό τομέα.

Η Ευρωπαϊκή Ένωση, σε αρκετές περιπτώσεις, αποτέλεσε εκφραστή ανθρωπιστικής βοήθειας. Η βοήθεια αυτή, μέσω χρηματοδότησης, παροχής αγαθών, υπηρεσιών και υλικοτεχνικής συνδρομής, έχει ως στόχο την προετοιμασία και την άμεση αντιμετώπιση κρίσεων που μαστίζουν διάφορες χώρες και ιδιαίτερα λαούς εκτός Ευρώπης. Η δράση των ευρωπαϊκών μηχανισμών έχει ως απώτερο σκοπό την παροχή επισιτιστικής βοήθειας και την βοήθεια στους πρόσφυγες και τους εκτοπισμένους από τον τόπο διαμονής, πολίτες ανά πάσα στιγμή. Η αρχή της αμεροληψίας θέτει ως κριτήριο παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας την πραγματική ανάγκη, χωρίς διακρίσεις, καθιστώντας αυτόνομη την παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας από πολιτικούς, οικονομικούς και στρατιωτικούς στόχους.

Το τμήμα Ανθρωπιστικής Βοήθειας και Πολιτικής Προστασίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (ECHO) είναι ο αρμόδιος, για την πολιτική προστασία και ανθρωπιστική βοήθεια, οργανισμός της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το τμήμα Ανθρωπιστικής Βοήθειας χρηματοδοτεί επιχειρήσεις μέσω ενός δικτύου διακοσίων συνεργαζόμενων φορέων, 44 γραφείων σε 40 χώρες, 150 εξειδικευμένων υπαλλήλων του ανθρωπιστικού τομέα και 315 εθνικών υπαλλήλων. Αυτοί οργανώνουν και διεκπεραιώνουν αναλύσεις τωρινών και μελλοντικών αναγκών σε περιοχές που έχουν πληγεί από φυσικές ή ανθρωπογενείς καταστροφές. Ταυτόχρονα προωθούν την ανάπτυξη επεμβατικών πολιτικών, προσφέρουν υλικοτεχνική υποστήριξη σε χρηματοδοτούμενες ανθρωπιστικές επιχειρήσεις και υποστηρίζουν με συνεχή παρακολούθηση αυτών των επεμβάσεων, τη δράση και τις λειτουργίες των οργανισμών σε εθνικό και τοπικό

επίπεδο. Εκτός από την παροχή χρηματοδότησης το τμήμα είναι υπεύθυνο για το Μηχανισμό Πολιτικής Προστασίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Το 2001 ιδρύεται ο Μηχανισμός, αποτελούμενος από 31 χώρες μέλη, αποσκοπώντας στη βέλτιστη συνεργασία και εναρμόνιση όλων των εθνικών αρχών πολιτικής προστασίας σε ολόκληρη την Ευρώπη (Louis, 2007).

Ο προϋπολογισμός της ECHO για ανθρωπιστική βοήθεια αποτελεί το 1% από το συνολικό προϋπολογισμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης που ανέρχεται στο ποσό των 1,35 δισεκατομμυρίων ευρώ. Η ECHO ωστόσο παρέχει ανθρωπιστική βοήθεια σε τουλάχιστον 125 εκατομμύρια ανθρώπους σε 90 χώρες εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης, πολλές από τις οποίες αποτελούσαν περιοχές έκτακτης ανάγκης. Για τις ανθρωπιστικές κρίσεις που έλαβαν χώρα, τόσο εντός των συνόρων της ΕΕ όσο και εκτός αυτών, χρειάστηκε να ενεργοποιηθεί ο μηχανισμός πολιτικής προστασίας 36 φορές. Το πλείστο της χρηματοδότησης διατίθεται σε τρόφιμα και ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, νερό και αποχετευτικά συστήματα, στέγη και προστασία από καιρικές συνθήκες. Ενώ ολοένα και περισσότεροι άνθρωποι έρχονται αντιμέτωποι με ανθρωπιστικές κρίσεις σε παγκόσμιο επίπεδο, η Ευρωπαϊκή Ένωση, το 2019, δίνει την έγκριση για έκδοση του μεγαλύτερου έως τότε ποσού αρχικού ετήσιου προϋπολογισμού ανθρωπιστικής βοήθειας, που ανήλθε σε 1,6 δισεκατομμυρίων ευρώ.

Οι σχέσεις μεταξύ εταίρων αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της αποτελεσματική και άμεσης παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας. Η παράδοση της ανθρωπιστικής βοήθειας σε δύσκολες περιστάσεις πρέπει να χαρακτηρίζεται από υψηλή ποιότητα, επαγγελματισμό, πείρα και παραγωγική συνεργασία. Τα διεθνή πρότυπα παρέχουν κατευθυντήριες γραμμές οι οποίες θα πρέπει να ακολουθούνται από όλους τους εταίρους των χορηγών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, διασφαλίζοντας ότι η διαδικασία της παράδοσης της ανθρωπιστικής βοήθειας θα χαρακτηρίζεται από πλήρη διαφάνεια προς όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη. Ο αναμφισβήτητος σημασίας ρόλος των Ηνωμένων Εθνών αναγνωρίζεται από την Ευρωπαϊκή Ένωση και υποστηρίζεται για τον συντονισμό της ανθρωπιστικής βοήθειας.

2 Logistics και διαχείριση εφοδιαστικής αλυσίδας

2.1 Ιστορική αναδρομή

Η έννοια της διαχείρισης εφοδιαστικής αλυσίδας και η επιστήμη των Logistic είναι ιδέες που υπάρχουν χρόνια. Ιστορικά θεωρείται ότι έχει τις ρίζες στην αρχαία Αίγυπτο κατά την κατασκευή των πυραμίδων και μέχρι και σήμερα, σε περιπτώσεις όπως παροχή τροφίμων σε τριτοκοσμικές χώρες, συνεχίζει να κρατά τις ίδιες υψηλές αρχές. Μικρή μεταβολή έχουν υποστεί οι αρχές που διέπουν την ροή πληροφοριών και ειδών πρώτης ανάγκης για τους ανθρώπους. Σε όλη την ανθρώπινη ιστορία, πόλεμοι κερδήθηκαν χάρη στις δυνατότητες της επιστήμης των Logistics ή χάθηκαν λόγω του ότι αυτή δεν ήταν αποτελεσματική. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί ο Αμερικανικός Πόλεμος της Ανεξαρτησίας, στον οποίο η ήττα των Βρετανικών στρατευμάτων αποδίδεται στην αποτυχημένη χρήση των Logistics και στην προβληματική διαχείριση ανεφοδιασμού όπλων, τροφίμων και πολεμοφοδίων των βρετανών στρατιωτών που μάχονταν στα εδάφη της Αμερικής (Long D. , 1997). Τα Logistics διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο και στον δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο, όπου η δεξιοτεχνική εφαρμογή μοντέλων Logistics βοήθησε τις συμμαχικές δυνάμεις να εξασφαλίσουν την ασφαλή διακίνηση πολεμικού υλικού και τροφοδοσίας στα σημεία που χρειαζόταν για την επίτευξη της στρατιωτικής νίκης (Long & Wood, 1995).

Ο όρος Logistics εξακολουθεί να χρησιμοποιείται ευρέως σε στρατιωτικές εφαρμογές και πολεμικές επιχειρήσεις. Αξίζει να τονιστεί ότι, ενώ οι αρχαίοι λαοί και οι στρατιωτικές ηγεσίες είχαν αντιληφθεί εδώ και αρκετό καιρό την κρισιμότητα αλλά και τον ρόλο των Logistics, μόνο στο κοντινό παρελθόν αναγνωρίστηκε από τις επιχειρήσεις η σημαντικότητα αλλά και η επίδραση των Logistics στην ικανότητα τους να διαφοροποιούνται.

2.2 Logistics - ορισμοί

Τα Logistics οριοθετούν τις κατευθύνσεις και το πλαίσιο οργάνωσης, τα οποία πρέπει να χαραχθούν, επιδιώκοντας την δημιουργία ενός ενιαίου πλάνου για τη ροή πληροφοριών και αγαθών μέσα σε μια επιχειρησιακή δομή. Η διαχείριση εφοδιαστικής αλυσίδας στοχεύει στην αποτελεσματική διασύνδεση και τον συντονισμό των λειτουργιών και δραστηριοτήτων όλων των εμπλεκόμενων φορέων της. Ο ορισμός που υιοθετείται για την διαχείριση εφοδιαστικής αλυσίδας επισημαίνει ότι η διαχείριση

των σχέσεων πραγματοποιείται έτσι ώστε να επιτυγχάνεται η μέγιστη αξία για τον πελάτη με το μικρότερο δυνατό κόστος για την εφοδιαστική αλυσίδα επί του συνόλου. Κομβικό σημείο για την εύρυθμη ροή της εφοδιαστικής αλυσίδας αποτελεί η διαχείριση των λειτουργιών έτσι ώστε όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη να λαμβάνουν το επιθυμητό αποτέλεσμα (Lambert & Cooper, 2000).

Πολλοί ορισμοί έχουν δοθεί για τα Logistics με έναν από αυτούς να αναφέρει (Christofer, 2007):

«Η διαδικασία στρατηγικής διαχείρισης προμηθειών, κίνησης και αποθήκευσης πρώτων υλών, εξαρτημάτων και τελικών αποθεμάτων μέσα σε μια εταιρική δομή και τα κανάλια του μάρκετινγκ, δομείται με τέτοιο τρόπο ώστε η κερδοφορία να μεγιστοποιείται, με την εκπλήρωση των παραγγελιών σύμφωνα με τις αρχές της αποτελεσματικότητας του κόστους».

Σύμφωνα με το Council of Logistics Management, τα Logistics αποτελούν τη διευθέτηση οργανωτικών και λειτουργικών δραστηριοτήτων με σκοπό τον σχεδιασμό, την εφαρμογή και τον έλεγχο της αποτελεσματικής ροής πρώτων υλών και τελικών προϊόντων από το σημείο προέλευσης στο σημείο κατανάλωσης. Τελικός στόχος είναι η πλήρης ικανοποίηση του αποδέκτη. Από την πλευρά των μηχανικών και σύμφωνα με τον οργανισμό του Society of Logistics Engineers, Logistics είναι η διοικητική επιστήμη, στην οποία καθορίζονται οι μεθοδολογίες και οι δραστηριότητες που σχετίζονται με τον σχεδιασμό, την απόκτηση, την διατήρηση και την διάθεση των παραγωγικών πόρων και μέσων που υποστηρίζουν τους στόχους, την στρατηγική, την τακτική και τον έλεγχο ενός οργανισμού. Τέλος, σύμφωνα με την Ελληνική Εταιρεία Logistics, η διαχείριση εφοδιαστικής αλυσίδας θεωρείται κλάδος ευρύτερος από τα Logistics, με αυτά να αποτελούν το επιμέρους τμήμα που σχεδιάζει, αναλύει, υλοποιεί και ελέγχει την αποτελεσματική ροή και αποθήκευση των προϊόντων, υπηρεσιών και πληροφοριών από το αρχικό σημείο προέλευσης τους έως το τελικό σημείο κατανάλωσής τους, για την ικανοποίηση των απαιτήσεων και προδιαγραφών που θέτει ο πελάτης.

2.3 Πεδία εφαρμογής – δραστηριότητες Logistics

Η εφαρμογή των Logistics παρατηρείται σε επιχειρήσεις, στις οποίες οργανώνεται η είσοδος, η εσωτερική διακίνηση και η έξοδος υλικών και προϊόντων με τέτοιο τρόπο, έτσι ώστε να εξασφαλίζεται η ικανοποίηση των προδιαγραφών των καταναλωτών για ένα προϊόν ή υπηρεσία. Η εφοδιαστική αλυσίδα, αποτελείται από ένα δίκτυο συνδεδεμένων οργανώσεων και δομών, που λειτουργούν σε ένα κλίμα συνεργασίας με στόχο τον έλεγχο, την διεύθυνση και την βελτίωση της ροής υλικών από τους προμηθευτές στους τελικούς καταναλωτές και χρήστες.

Οι κύριοι τομείς δραστηριοποίησης είναι οι εξής:

- Οι μεταφορές, οι οποίες σχετίζονται με τη διακίνηση υλικών από τους χώρους των προμηθευτών προς τις επιχειρήσεις, καθώς και η διανομή, που αναφέρεται στη μετακίνηση των τελικών προϊόντων από τους χώρους της επιχείρησης προς τους διάφορους μεσάζοντες και τους τελικούς καταναλωτές.
- Η αποθήκευση, δηλαδή η διαδικασία φύλαξης των τελικών προϊόντων και των πρώτων υλών σε διαφορετικό χρόνο και χώρο.
- Η διαχείριση αποθεμάτων, δηλαδή όλο εκείνο το σύνολο των δραστηριοτήτων που εξασφαλίζουν την ύπαρξη της κατάλληλης ποσότητας προϊόντος στους αποθηκευτικούς χώρους της επιχείρησης για οποιοδήποτε είδος αγοράζει, παράγει ή εμπορεύεται η επιχειρησιακή δομή κάθε χρονική στιγμή.
- Η διαχείριση υλικών, δηλαδή οι δραστηριότητες που αφορούν τις εσωτερικές μετακινήσεις υλικών μέσα σε αποθηκευτικούς χώρους, από την αποθήκη στην παραγωγή και αντίστροφα, καθώς και μεταξύ διαδοχικών σταδίων της παραγωγικής διαδικασίας.
- Τα πληροφοριακά συστήματα, όπου η συνεχής πληροφόρηση του τελικού αποδέκτη για την ακριβή παρακολούθηση της πορείας του προϊόντος επηρεάζει άμεσα την ικανοποίηση του και την εικόνα του για το επίπεδο παροχής υπηρεσιών της επιχείρησης. Για την ίδια την επιχείρηση η εξασφάλιση του αποτελεσματικού ελέγχου του προσωπικού, των διαδικασιών και των μεθόδων που απαιτούνται γίνεται με τα πληροφοριακά συστήματα.

2.4 Τομείς Logistics

Ο κυριότερος τομέας εφαρμογής των Logistics είναι οι επιχειρήσεις. Τα Business Logistics περιλαμβάνουν τον σχεδιασμό, την υλοποίηση και τον έλεγχο της επιτυχημένης και αποτελεσματικής ροής των προϊόντων από τους προμηθευτές μέχρι τον τελικό χρήστη. Οι διάφορες κρατικές και μη δομές που υπάρχουν στον κοινωνικό ιστό δημιούργησαν επιμέρους τομείς που εφαρμόζονται τα Logistics, όπως Health Logistics (τομέας υγείας), Army and Defense Logistics (τομέας άμυνας), Agro Logistics (τομέας γεωργίας), Environmental Logistics (τομέας περιβάλλοντος), Logistics in Service (τομέας υπηρεσιών) και e - Logistics, Logistics Information Systems, Systems Logistics (τομέας πληροφορικής). Ταχεία ανάπτυξη παρουσιάζει και ο τομέας των Green Logistics, τομέας που περιλαμβάνει δραστηριότητες όπως μεταφορά και διανομή αγαθών φιλικές με το περιβάλλον. Οι περιβαλλοντικές επιπτώσεις σχετίζονται κυρίως με τις αντίστοιχες των συστημάτων μεταφοράς που χρησιμοποιούνται, όπως θόρυβος, καυσαέρια, ρύπανση, οπτική και ηχητική όχληση. Τα τελευταία χρόνια, αποτέλεσμα της οικονομικής κρίσης και των συνεχιζόμενων εμπόλεμων καταστάσεων που επικρατούν σε αρκετές περιοχές του πλανήτη, δημιουργήθηκαν και αναπτύχθηκαν κατηγορίες Logistics, οι οποίες οργανώνοντας δραστηριότητες σε ένα δίκτυο συνδεδεμένων και αλληλοεξαρτημένων οργανώσεων που λειτουργούν από κοινού σε ένα κλίμα συνεργασίας, ελέγχουν, διευθύνουν και βελτιώνουν τη ροή υλικών, πληροφοριών και χρημάτων για την αντιμετώπιση ανθρωπιστικών και

οικονομικών κρίσεων (McClintock, 2009). Χαρακτηριστικό παράδειγμα, το οποίο θα αναλυθεί σε επόμενα κεφάλαια, είναι ο τομέας Humanitarian Logistics, ο οποίος σχετίζεται με την αντιμετώπιση ανθρωπιστικής κρίσης.

3 Η εφοδιαστική αλυσίδα ανθρωπιστικής βοήθειας

3.1 Logistics ανθρωπιστικής βοήθειας

Το Ινστιτούτο Fritz δημιούργησε μια συμβουλευτική επιτροπή από ανώτερα και ανώτατα στελέχη των Logistics, με σκοπό τον ορισμό των ανθρωπιστικών Logistics για παροχή βοήθειας στην αντιμετώπιση κρίσεων και φυσικών καταστροφών (Wassenhove, 2006). Οι διαδικασίες στις οποίες σχεδιάζεται, υλοποιείται και ελέγχεται η ροή και η αποθήκευση προϊόντων, καθώς και όλες οι πληροφορίες, από το αρχικό σημείο προμηθειών στο τελικό σημείο κατανάλωσης, με μοναδικό σκοπό την αντιμετώπιση των συνεπειών μιας ανθρωπιστικής κρίσης, ορίζεται ως Logistics ανθρωπιστικής βοήθειας (Hu, Zeng, & Zhao, 2009). Οι δραστηριότητες των ανθρωπιστικών Logistics περιλαμβάνουν κυρίως την ετοιμότητα, τον σχεδιασμό, την προμήθεια, την μεταφορά, την αποθήκευση, τον εντοπισμό, την ανεύρεση και τον εκτελωνισμό προϊόντων και αγαθών. Η έλλειψη του στοιχείου κέρδος από τον ορισμό των ανθρωπιστικών Logistics, είναι το βασικό γνώρισμα διαφοροποίησης από τα Logistics του εμπορικού και επιχειρηματικού τομέα. Σε αντιδιαστολή με το κέρδος, οι οργανισμοί που παρέχουν ανθρωπιστική βοήθεια αναζητούν την ισορροπία μεταξύ χρόνων παράδοσης αγαθών και κόστους στην εφοδιαστική αλυσίδα (Tomasini & Van Wassenhove, 2009).

Η συμβολή και ο ρόλος των Logistics ανθρωπιστικής βοήθειας είναι ιδιαίτερα κομβικός και σημαντικός. Οι βασικοί λόγοι είναι οι εξής:

- Μεγάλη αποτελεσματικότητα και ταχύτητα σε αποστολές, στις οποίες απαιτούνται άμεσα βασικά αγαθά πρώτης ανάγκης, όπως νερό, τροφή και φάρμακα
- Κάλυψη του μεγάλου κόστους προμηθειών και μεταφοράς αγαθών
- Τα ιστορικά στοιχεία που διαθέτει το τμήμα Logistics, από προηγούμενες φυσικές καταστροφές και ανθρωπιστικές κρίσεις, χρησιμοποιούνται για μια πρώτη εκτίμηση και πρόβλεψη των αναγκών που θα προκύψουν. Τα ιστορικά στοιχεία είναι εμπλουτισμένα από δεδομένα όπως η αποτελεσματικότητα των προμηθευτών αγαθών και των μέσων μεταφοράς αυτών, οι χρόνοι απόκρισης αποστολών και τέλος τα στοιχεία κόστους για την παροχή βοήθειας.

Αξίζει να τονιστεί ότι τα Logistics ανθρωπιστικής βοήθειας περιλαμβάνουν λειτουργίες και δραστηριότητες όπως η εκμίσθωση ακίνητης περιουσίας και τα μεταφορικά μέσα. Οι αποφάσεις για χρηματοδότηση, η εκπαίδευση του εργατικού δυναμικού των

οργανισμών, οι συνεργασίες με τοπικούς φορείς και σχήματα καθώς και η ανθρώπινη σχέση με τους πληγέντες είναι λειτουργίες και δραστηριότητες που ανήκουν στο δίκτυο της εφοδιαστικής αλυσίδας ανθρωπιστικής βοήθειας για την αντιμετώπιση κρίσεων, προσφυγικών ροών και φυσικών καταστροφών.

Η ανθρωπιστική βοήθεια, πέραν των Humanitarian Logistics, περιλαμβάνεται ως έννοια σε τρεις ακόμα κατηγορίες Logistics (Knott, 1987).

- **Military Logistics:** ο στρατός σε συνεργασία με μη κυβερνητικούς οργανισμούς και φορείς μπορεί να παρέχει ανθρωπιστική βοήθεια εξαιτίας της ιεραρχικής δομής που διαθέτει, δομή που τον καθιστά ικανό να έχει μια γρήγορη και αποτελεσματική απόκριση σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης. Αρκετές φορές τα Logistics ανθρωπιστικής βοήθειας χαρακτηρίζονται και ως παραστρατιωτικά, αποτελώντας ειδικές περιπτώσεις που λαμβάνουν χώρα σε περιοχές έκτακτης ανάγκης. Αυτό το σημείο αποτελεί και τη διαφορά με τα Logistics επιχειρήσεων, στα οποία εκτελούνται συγκεκριμένες διαδικασίες ρουτίνας (Christofer, 2007).
- **Relief Logistics:** επονομαζόμενες και ως επιχειρήσεις ανακούφισης, εμφανίζονται σε λιγότερο ανεπτυγμένες περιοχές με έλλειψη υποδομών και μακριά από κέντρα ανεφοδιασμού (Trunick, 2005). Συνήθως στις επιχειρήσεις αυτές τίθεται ζήτημα ζωής ή θανάτου.
- **Business Logistics:** Τις τελευταίες δεκαετίες οι επιχειρήσεις έχουν αναπτύξει μηχανισμούς αντιμετώπισης φυσικών και ανθρωπογενών καταστροφών. Οι τρομοκρατικές επιθέσεις που πραγματοποιήθηκαν τα τελευταία έτη δημιούργησαν την ανάγκη για επανασχεδιασμό της εφοδιαστικής αλυσίδας από τις επιχειρήσεις, με απώτερο σκοπό αυτές να είναι καλά προστατευμένες από παρόμοιες επιθέσεις. Έχοντας ως κριτήριο την ασφάλεια, τα Logistics μπορούν να βοηθήσουν στη βελτίωση της αντιμετώπισης καταστάσεων αβεβαιότητας. Ως παράδειγμα μπορεί να θεωρηθεί το World Economic Forum που δημιούργησε το Disaster Resource Network (Christofer, 2007).

3.2 Η διαδικασία ανθρωπιστικής βοήθειας

Ο όρος ετοιμότητα εμπεριέχει έννοιες όπως η γνώση, οι δυνατότητες και η δράση κυβερνητικών και τοπικών φορέων, που εκτελούν ενέργειες για την αποτελεσματική πρόληψη, ώστε να υπάρξει ανακούφιση από τις συνέπειες και τις συνθήκες που δημιουργούνται από μια φυσική ή τεχνητή καταστροφή (Chaliamalias, 2012). Τα στάδια της ετοιμότητας, του σχεδιασμού και του προγραμματισμού είναι πολύ σημαντικά για μια έγκαιρη και αποτελεσματική ανταπόκριση. Η διαχείριση του παράγοντα αβεβαιότητα είναι εξίσου σημαντική για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση, από την πλευρά των οργανισμών, ανθρωπιστικών κρίσεων. Η λύση για την αντιμετώπιση τέτοιων καταστάσεων είναι η εκτενής ανάλυση των ενεργειών που έγιναν σε προηγούμενες και παρόμοιες καταστροφές, με τη χρήση τεχνολογίας και ιστορικών δεδομένων που διατηρούν οι οργανισμοί (Tomasini & Van Wassenhove,

2009). Επίσης διεθνείς οργανισμοί, όπως η UNICEF και ο IFRC, έχουν στην κατοχή τους λίστες με προϊόντα που χρειάζονται για την άμεση ανταπόκριση σε μια ανάγκη. Πιο συγκεκριμένα, ο IFRC διαθέτει λίστα 6000 προϊόντων ανακούφισης, από ιατρικά είδη μέχρι σεντόνια, ενώ η UNICEF έχει ένα απόθεμα αξίας 22 εκατομμυρίων δολαρίων σε αποθήκη της Κοπεγχάγης διαθέσιμο ανά πάσα στιγμή και 1000 συνεργαζόμενους προμηθευτές παγκοσμίως.

Η ανταπόκριση σε μια ανθρωπιστική κρίση διεκπεραιώνεται από το OCHA (Office for the Coordination of Humanitarian Affairs) του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, το οποίο ενεργοποιείται όταν τοπικοί και εθνικοί φορείς δεν μπορούν να αντιμετωπίσουν μια ανθρωπιστική κρίση που λαμβάνει χώρα στην περιοχή τους. Αρχικά γίνεται καταγραφή των αναγκών μέσα από δράσεις και ενέργειες που ορίζουν τον ρόλο όλων των εμπλεκόμενων φορέων (Chaliarnalias, 2012). Στη συνέχεια, αρχίζουν οι διαδικασίες που σχετίζονται με τις δωρεές και τις προμήθειες. Αμέσως μετά το εκπαιδευμένο προσωπικό παραλαμβάνει και διανέμει τα αγαθά, ενώ εξειδικευμένο προσωπικό διεκπεραιώνει ενέργειες και δράσεις όπως παροχή ιατροφαρμακευτικών υπηρεσιών, αποκατάσταση τηλεπικοινωνιών, παροχή νερού και στέγασης (Tomasini & Van Wassenhove, 2009). Είναι προφανές ότι η διαχείριση ανθρωπιστικής εφοδιαστικής αλυσίδας είναι πολύ σημαντική στην αντιμετώπιση ανθρωπιστικής κρίσης και παροχής βοήθειας, γεγονός που αρχίζει και γίνεται αντιληπτό από όλα τα ενδιαφερόμενα μέρη είτε είναι φορείς είτε και οργανώσεις και για αυτό την τελευταία δεκαετία αρχίζει και κερδίζει εμπράκτως έδαφος (Tomasini & Van Wassenhove, 2009).

Για την αντιμετώπιση του φαινομένου της αβεβαιότητας οι οργανισμοί προσπαθούν να αυξήσουν την αποτελεσματικότητά τους, διατηρώντας έναν κοινό κώδικα επικοινωνίας συνεργασίας και ανταλλαγής πληροφοριών παρά τη διαφορετικότητα ως προς τα κίνητρα δράσης τους (Tomasini & Van Wassenhove, 2009). Οι φυσικές καταστροφές και οι ανθρωπιστικές κρίσεις διαφέρουν ως προς τον τύπο και την έντασή τους, απαιτώντας κάθε φορά διαφορετικό είδος ανταπόκρισης, με τις περισσότερες να παρουσιάζουν τρία κοινά στάδια ανταπόκρισης (Tomasini & Van Wassenhove, 2009): Το αρχικό στάδιο είναι το “ramp – up”, το οποίο σχετίζεται με τις πρώτες μέρες του φαινομένου, στο οποίο εκτελούνται ενέργειες άμεσης πρόσβασης στο χώρο και ταχείας οργάνωσης των επιχειρήσεων. Το στάδιο που ακολουθεί είναι το “sustain”, στο οποίο οι οργανωτικές δομές επικεντρώνονται στην εφαρμογή των προγραμμάτων βοήθειας, ενώ αρχίζουν και αποκτούν σημασία το κόστος και η αποδοτικότητα. Το τρίτο και τελευταίο στάδιο είναι το “ramp – down”, στο οποίο οι οργανώσεις ασχολούνται με την ομαλή έξοδο από την περιοχή και την ανάθεση των καθηκόντων τους σε τοπικούς και εθνικούς φορείς. Σε όλα τα στάδια που προαναφέρθηκαν, υπάρχει διαφορετική προτεραιότητα σε σχέση με την ταχύτητα απόκρισης και το κόστος της εφοδιαστικής αλυσίδας, με απώτερο σκοπό να διατηρείται μια ισορροπία ταχύτητας και κόστους και στον τομέα της ετοιμότητας αλλά κυρίως στον τομέα της ανταπόκρισης. Το κέντρο δίνει την παραγγελία στους προμηθευτές, οι οποίοι στην συνέχεια προωθούν τα απαραίτητα αγαθά στις πληγείσες περιοχές, με την βοήθεια

των μεταφορικών μέσων από τα κέντρα διανομής των αγαθών. Οι ανάγκες που μπορεί να προκύπτουν σε αγαθά από τις περιοχές που έχουν πληγεί, προωθούνται στα κέντρα αποφάσεων, τα οποία με τη σειρά τους οργανώνουν εκ νέου την αποστολή αγαθών στις περιοχές αυτές.

3.3 Δείκτες μέτρησης απόδοσης

Οι οργανώσεις ανθρωπιστικής βοήθειας και αντιμετώπισης ανθρωπιστικών κρίσεων, παρόλο που δεν είναι κερδοσκοπικοί οργανισμοί, στοχεύουν στη βελτιστοποίηση της λειτουργίας τους με σκοπό την προστασία της ανθρώπινης ζωής και την ανακούφιση των πληγέντων από φυσικές καταστροφές και διωγμούς εξαιτίας εμπόλεμων καταστάσεων. Επειδή το αποτέλεσμα σε τέτοιες ειδικές περιπτώσεις δεν είναι αριθμητικό, δεν γίνεται άμεσα αντιληπτή η οποιαδήποτε βελτίωση έχει γίνει σχετικά με τις διαδικασίες της εφοδιαστικής αλυσίδας (Tatham & Pettit, 2010). Στον τομέα της ανθρωπιστικής βοήθειας ορίζονται τέσσερις δείκτες υπολογισμού απόδοσης της εφοδιαστικής αλυσίδας, στηριζόμενοι σε τρεις βασικούς παράγοντες: την ταχύτητα απόκρισης, το κόστος της εφοδιαστικής αλυσίδας και την ακρίβεια στις εκτιμήσεις και τις προβλέψεις. Οι δείκτες αναφέρονται στη συνέχεια και είναι (Tatham & Pettit, 2010):

- Η κάλυψη των αναγκών (appeal coverage)
- Ο χρόνος από την δέσμευση των αγαθών μέχρι την παράδοσή τους στους πληγέντες (donation to delivery time)
- Η οικονομική αποδοτικότητα (financial efficiency)
- Η ακρίβεια των εκτιμήσεων που έγιναν (assessment accuracy)

Οι δείκτες που προαναφέρθηκαν χρησιμοποιούνται ως ένα πολύτιμο εργαλείο, το οποίο βοηθά τους εμπλεκόμενους φορείς και τους ειδικούς σε ζητήματα Logistics να προβούν σε μια αρχική εκτίμηση για την αποτελεσματικότητα των στόχων που έχουν τεθεί αρχικά σχετικά με τις ανάγκες μιας ανθρωπιστικής κρίσης. Στη συνέχεια παρουσιάζονται αναλυτικά οι δείκτες μέτρησης απόδοσης (Christofer, 2007):

- Κάλυψη αναγκών: ο δείκτης είναι συνδυασμός δύο μετρήσεων. Η πρώτη μέτρηση υπολογίζει το ποσοστό κάλυψης των αναγκών, ως το πηλίκο της ποσότητας των αγαθών που δόθηκε από τους δωρητές προς το σύνολο των αγαθών που απαιτούνται. Η δεύτερη μέτρηση προκύπτει, ως ποσοστό, από το πηλίκο των αγαθών που τελικά διανεμήθηκαν στους πληγέντες στις εγκαταστάσεις ανθρωπιστικής κρίσης προς τις συνολικές απαιτήσεις των αγαθών. Ο συνδυασμός αυτών των δύο μετρήσεων δίνει μια εικόνα, σε απόλυτο αριθμό, κατά πόσο η ανθρωπιστική οργάνωση μπορεί να καλύψει τις ανάγκες των αγαθών με όρους προμηθευτών και διανομένων των αγαθών που χρειάζονται για την αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής κρίσης.
- Χρόνος από την προσφορά αγαθών μέχρι την παράδοσή τους: χρησιμοποιούνται περιγραφικά στατιστικά μέτρα, όπως η μέση τιμή σε ημέρες

και η διάμεσος, με τον δείκτη να μετράει τον χρόνο που απαιτείται από την προσφορά ή δωρεά ενός αγαθού μέχρι την παράδοση του στις εγκαταστάσεις της ανθρωπιστικής κρίσης και κατά επέκταση στους πληγέντες.

- Οικονομική αποδοτικότητα: οικονομικοί δείκτες που υπολογίζουν το κόστος προϋπολογισμού σε σχέση με το πραγματικό κόστος των αγαθών που παραδόθηκαν. Χρησιμοποιείται και ένας επιμέρους δείκτης κόστους μεταφοράς, ο οποίος υπολογίζεται ως το πηλίκο του συνολικού κόστους μεταφοράς προς το συνολικό κόστος των αγαθών που παραδόθηκαν σε μια δεδομένη χρονική στιγμή. Ο λόγος αυτός τείνει να μικραίνει, δεδομένου ότι επιλέγονται όλο και πιο φθηνοί τρόποι μεταφοράς.
- Ακρίβεια εκτιμήσεων: η ταχύτητα συλλογής και καταγραφής των αναγκών στις πληγείσες περιοχές εξαρτάται από την ακρίβεια της καταγραφής των αναγκών από το προσωπικό ενός οργανισμού. Όσο μικρότερη είναι η διαφορά μεταξύ του προϋπολογισμού και του πραγματικού κόστους, τόσο πιο ακριβείς είναι οι εκτιμήσεις που έχουν γίνει, με τον δείκτη να αποτυπώνει την ακρίβεια των μετρήσεων που έχουν γίνει από το εξειδικευμένο προσωπικό του οργανισμού. Ο δείκτης ορίζεται από το πηλίκο του προϋπολογισμού που έχει εκτιμηθεί προς το πραγματικό χρηματικό κεφάλαιο που έχει δαπανηθεί για την παροχή βοήθειας.

Σε γενικές γραμμές, οι κύριες ανάγκες που καλύπτουν οι ανθρωπιστικοί οργανισμοί είναι ανάγκες σε τροφή, στέγη, νερό και μεταφορά. Κάθε οργανισμός επιλέγει να διαθέσει διαφορετικό ποσοστό του προϋπολογισμού σε κάθε είδος ανάγκης, βασιζόμενος σε παλαιότερες περιπτώσεις και εκτιμήσεις που έχουν γίνει για παρόμοιες καταστάσεις. Ένα γενικό πλαίσιο εκτίμησης των επιμέρους αναγκών σύμφωνα με τον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών και το τμήμα καταγραφής ανθρωπιστικών κρίσεων, ορίζει για τροφή το 10 % του προϋπολογισμού, για νερό το 50%, για στέγη το 25 % και τέλος για τις μεταφορές το 15 % (Kusumasri, Alam, & Siddiqui, 2010). Η σημασία των δεικτών απόδοσης που προαναφέρθηκαν είναι τεράστια, δίνοντας την δυνατότητα στους οργανισμούς να διεξάγουν συγκρίσεις, με τα αποτελέσματα αυτών των συγκρίσεων με αντίστοιχες καταστάσεις να αυξάνουν την αποτελεσματικότητα του οργανισμού σε μελλοντικές επιχειρήσεις παροχής ανθρωπιστικής βοήθειας.

3.4 Η τεχνολογία στην ανθρωπιστική εφοδιαστική αλυσίδα

Οι ανθρωπιστικές οργανώσεις, αντιλαμβανόμενες την τεχνολογική εξέλιξη της εποχής, έχουν αρχίσει να εισάγουν την τεχνολογία στις δραστηριότητες τους και στις δομές τους. Το γεγονός ότι οι ανθρωπιστικές οργανώσεις δραστηριοποιούνται σε πιο υποανάπτυκτες και φτωχές περιοχές, που δεν διαθέτουν υποδομές, δυσκολεύει ακόμα περισσότερο τη λειτουργία τους (Konacs, Matoroulos, & Hayes, 2010). Μέχρι και πριν από λίγα χρόνια η επικοινωνία γινόταν με ασύρματους, οι πληροφορίες ήταν γραμμένες σε χαρτί και συγκεντρώνονταν σε πίνακες ανακοινώσεων και οι χάρτες

ήταν κρεμασμένοι στον τοίχο με πινέζες να σημαδεύουν την περιοχή ενδιαφέροντος. Πλέον η κατάσταση έχει αλλάξει, αφού η επικοινωνία των υπαλλήλων των ανθρωπιστικών οργανώσεων γίνεται μέσω sms και e – mails από τα smart phones που διαθέτουν ενώ οι αναλύσεις γεωγραφικών δεδομένων διεξάγονται με laptops στα οποία οι ψηφιακοί χάρτες ανανεώνονται συνεχώς καλύπτοντας όλων των ειδών τις απαιτήσεις. Η τεχνολογία που χρησιμοποιείται στην ανθρωπιστική βοήθεια χωρίζεται σε τέσσερις κατηγορίες (Konacs, Matoroulos, & Hayes, 2010): τα συστήματα πληροφορικής, τις τεχνολογίες αναγνώρισης και κτήσης δεδομένων, τα συστήματα τηλεματικής και τις υποδομές δικτύων. Οι μορφές αυτής της τεχνολογίας κατηγοριοποιούνται είτε ως software, δηλαδή πληροφοριακά προγράμματα, είτε ως hardware, δηλαδή συσκευές που μπορεί ο οποιοσδήποτε να έχει στην κατοχή του χωρίς περαιτέρω τεχνολογική υποδομή.

3.4.1 Συστήματα πληροφορικής

Στις μέρες μας η ανάπτυξη εφαρμογών και λογισμικών, με στόχο την διευκόλυνση των διαδικασιών της εφοδιαστικής αλυσίδας, είναι ολοένα και μεγαλύτερη. Τα πιο γνωστά είναι τα συστήματα επιχειρηματικού σχεδιασμού (Enterprise Resource Planning ή ERP) και τα πληροφοριακά συστήματα διαχείρισης εφοδιαστικής αλυσίδας (Supply Chain Management ή SCM), επικρατέστερη μορφή των οποίων είναι τα προγράμματα διαχείρισης αποθηκών (Warehouse Management System ή WMS). Τα κύρια οφέλη των εφαρμογών αυτών είναι:

- Πληροφορία σε πραγματικό χρόνο
- Μείωση του χρόνου καταχώρησης δεδομένων
- Ευκολότερη συμμόρφωση σε υποχρεωτικά ή προαιρετικά πρότυπα
- Μείωση των σφαλμάτων
- Έλεγχος της κυκλοφορίας και αποθήκευσης εμπορευμάτων σε μια αποθήκη και παρακολούθηση των σχετικών συναλλαγών

Η αύξηση των απαιτήσεων για παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας δεν καλύπτεται πλέον από την χρήση απλών λογιστικών φύλλων του Microsoft Excel για να διεκπεραιωθεί σωστά το έργο των ανθρωπιστικών οργανώσεων (Σιφνιώτης, 2008). Ένα λογισμικό πακέτο, προσανατολισμένο στις ανάγκες εφοδιαστικής αλυσίδας των ανθρωπιστικών οργανώσεων, θα παρείχε καλύτερη εποπτεία της εκάστοτε κατάστασης, από την στιγμή που τα δεδομένα που θα συλλέγονταν θα μπορούσαν να συγκεντρωθούν σε ένα κεντρικό σύστημα (Gattorna, 1998). Τα δεδομένα που χρήζει να ληφθούν υπόψη σε ένα λογισμικό SCM για να μπορεί να εξυπηρετεί τις λειτουργίες των ανθρωπιστικών οργανώσεων είναι (Konacs, G; Spens, K, 2009) :

- Η καταγραφή, διαχείριση αποθήκευσης και επιλογής (παραγγελίας) όλων των υλικών, των πληροφοριών και της ροής αυτών από τους προμηθευτές προς τους δικαιούχους

- Η ενημέρωση των προμηθευτών καθώς και των μέσων μαζικής ενημέρωσης για την διασφάλιση των πόρων (δωρεών) και το σχεδιασμό των επιχειρήσεων του οργανισμού
- Ο σχεδιασμός για τους απαιτούμενους ανθρώπινους πόρους
- Ο συσχετισμός συστημάτων μέσω διαδικτύου και ο συγχρονισμός τους
- Ο εντοπισμός και η ανίχνευση, δίνοντας τη δυνατότητα πρόβλεψης και χρονικής προσαρμογής των χρόνων άφιξης των παραγγελιών
- Η φιλικότητα προς τον χρήστη
- Το κόστος του λογισμικού

Ένα λογισμικό είναι πολύ πιο αποτελεσματικό όταν έχει αναπτυχθεί σε περίοδο ηρεμίας και όχι κατά τη διάρκεια της ανθρωπιστικής κρίσης, όπου υπάρχει αυξημένη πίεση. Επίσης, μπορεί να αναπτυχθεί και να εξελιχθεί και με τη βοήθεια των δικαιούχων του προγράμματος οι οποίοι, λόγω των προσωπικών τους βιωμάτων, δύναται να γνωρίζουν πληροφορίες για την αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση των φαινομένων (Kovacs, G; Spens, K, 2007). Τα προγράμματα που χρησιμοποιούν οι ανθρωπιστικές οργανώσεις είναι πλέον αρκετά και ορισμένα από αυτά έχουν αναπτυχθεί αποκλειστικά και μόνο για συγκεκριμένες οργανώσεις. Ενδεικτικά αναφέρονται τα εξής:

- SUMA (Humanitarian Supply Management System)
- LSS (Logistics Support System)
- Helios
- LogistiX
- Sahana Disaster Management System
- Microsoft FACTS (Food and Commodity Tracking System)
- CTS (Commodity Tracking System)
- Log 6.5 (XNEGOS)

3.4.2 Τεχνολογίες αναγνώρισης και κτήσης δεδομένων

Η τεχνολογία αυτόματης αναγνώρισης και κτήσης δεδομένων (Automatic Identification and Data Capture, AIDC) αποτελείται από τις παρακάτω τεχνολογίες και τη συνέργεια αυτών (Jahre & Heigh, 2008):

- Γραμμωτός κώδικας (barcode)
- Οπτική αναγνώριση χαρακτήρων (optical character recognition)
- Αναγνώριση με χρήση ραδιοσυχνότητας (RFID)
- Μηχανική ενόραση (machine vision)
- Μαγνητική ρίγα (magnetic stripe)
- Έξυπνες κάρτες (smart card)
- Μνήμη αφής (touch memory)
- Φωνητική είσοδος δεδομένων (voice data entry)

- Επικοινωνία δεδομένων μέσω ραδιοσυχνότητας (radio frequency data communication, RDFC)

Εκτός από τα λογισμικά που προαναφέρθηκαν και χρησιμοποιούν οι ανθρωπιστικές οργανώσεις για την βελτίωση της αποτελεσματικότητας της λειτουργίας τους, χρησιμοποιούνται επίσης και κάποιες φορητές συσκευές για τον ίδιο λόγο. Παραδείγματα τέτοιων φορητών ασύρματων συσκευών είναι (Kovacs, G; Spens, K, 2009):

- Personal Digital Assistant ή PDA, ασύρματη συσκευή χειρός ψηφιακής υποστήριξης
- UPS Trackpad Barcode scanning system, για δικαιότερη χρήση και διανομή τροφίμων, φαρμάκων, προμηθειών και καταφυγίων σε πληγέντες
- Last Mile Mobile Solutions ή LMMS, λογισμικό για μεγαλύτερη αποτελεσματικότητα της διανομής αγαθών
- SECURE RFID, λογισμικό που χρησιμοποιείται για την προστασία και την ασφάλεια των φορτίων διανομής.

3.4.3 Συστήματα τηλεματικής

Για τις μεταφορές και τις διανομές των αγαθών γίνεται εκτενής χρήση συστημάτων τηλεματικής, που αποτελούνται από πομποδέκτες, κεραιές, δίκτυα τηλεπικοινωνιών, δορυφόρους και υπολογιστές και σκοπός τους είναι η καταγραφή των γεωγραφικών συντεταγμένων των οχημάτων, τα οποία μεταφέρουν αγαθά προς διανομή για τους πληγέντες, απεικονίζοντας την γεωγραφική τους θέση σε ένα ηλεκτρονικό υπολογιστή. Το πιο διαδεδομένο και αποτελεσματικό λογισμικό είναι το λογισμικό γεωγραφικών συστημάτων πληροφοριών (GIS). Περιλαμβάνει μια πληθώρα εργαλείων συλλογής και ανάλυσης γεωγραφικών και χωρικών δεδομένων, παρέχοντας στους οργανισμούς την δυνατότητα να ελαχιστοποιούν τόσο το κόστος όσο και τον χρόνο μεταφοράς των αγαθών μέσα από τις τεχνικές ελάχιστης διαδρομής που διαθέτει το λογισμικό. Οι μορφές ανάλυσης που προσφέρουν τα συστήματα διαχείρισης χωρικών δεδομένων και βελτιώνουν την αποτελεσματικότητα των ανθρωπιστικών οργανώσεων σε καταστάσεις έκτακτης ανάγκης προέρχονται από τις μετρήσεις στις οποίες αναλύονται αποστάσεις, εύρος, κλίση και σύσταση εδάφους, προσανατολισμός και όψη χωρικών δεδομένων και δίνουν απαντήσεις σε ερωτήματα που σχετίζονται με χωροταξικά προβλήματα που έρχονται αντιμέτωπες οι ανθρωπιστικές οργανώσεις. Οι αλγόριθμοι και οι στατιστικές αναλύσεις που πραγματοποιούνται από το πληροφοριακό σύστημα GIS βοηθούν τις ανθρωπιστικές οργανώσεις στην εύρεση της βέλτιστης διαδρομής για την διανομή των αγαθών, της βέλτιστης διαδρομής για την εκκένωση μιας περιοχής, της ποιότητας του οδικού δικτύου μιας περιοχής καθώς και του μορφολογικού χαρακτήρα των γεωγραφικών δεδομένων για την απόφαση εγκατάστασης μιας μονάδας για καταφύγιο ή δομή φιλοξενίας.

3.4.4 Υποδομές δικτύων

Οι εφαρμογές που χρησιμοποιούν οι ανθρωπιστικές οργανώσεις και βοηθούν το έργο τους απαιτούν κατά ένα μεγάλο ποσοστό την ύπαρξη ασύρματου δικτύου για την επικοινωνία ανάμεσα στα κέντρα διοίκησης και το προσωπικό που βρίσκεται στο πεδίο δράσης. Τη συνδεσιμότητα αυτή προσφέρει το διαδίκτυο (Cassidy, 2003). Οι τεχνολογίες επικοινωνίας που μπορούν να χρησιμοποιηθούν είναι:

- Δορυφορική σύνδεση
- Wi Fi (Wireless Fidelity)
- WiMAX (Worldwide Interoperability for Microwave Access)
- Voice over IP
- Radio over IP
- UHF / VHF / HF
- Εργαλεία και εφαρμογές διαδικτύου όπως e – mail, skype, viber, facebook, twitter, κ.λ.π.

Αξίζει να αναφερθεί ότι αρκετές εφαρμογές απαιτούν τη χρήση διαδικτύου για την εύρυθμη λειτουργία τους. Κρίνεται σκόπιμη η ύπαρξη μεγάλου εύρους ζώνης διαδικτύου, το οποίο θα επιτρέψει τη δημόσια πρόσβαση στους εμπλεκόμενους για λόγους ενημέρωσης, εκπαίδευσης, έρευνας καθώς και για την ορθότερη λήψη στρατηγικών αποφάσεων για την ανακούφιση των πληγέντων. Άξιο αναφοράς είναι το λογισμικό RapidSMS για την δυναμική συλλογή δεδομένων, που χρησιμοποιεί την υπηρεσία σύντομων μηνυμάτων (sms) των κινητών τηλεφώνων. Το σύστημα αυτό ονομάστηκε RapidSMS και είναι ένα σύστημα παρακολούθησης διανομής, το οποίο μπορεί να αναπροσαρμοσθεί σε κάθε είδους προμήθειας όπως τροφής, νερού, φαρμάκων αλλά και διαθέσιμων κλινών.

4 Logistics ανθρωπιστικής βοήθειας φυσικών καταστροφών στην Ελλάδα

4.1 Εισαγωγή

Η παροχή βοήθειας στους ανθρώπους μιας συγκεκριμένης περιοχής ή και ολόκληρου του κράτους που αδυνατεί το ίδιο να τους βοηθήσει να ανακάμψουν ορίζεται ως ανθρωπιστική βοήθεια (Nagurney, 2012).

Στην Ελλάδα, το 2003, η Γενική Γραμματεία Προστασίας του Πολίτη συνέταξε το σχέδιο «Ξενοκράτης», ένα σύστημα που είχε ως άμεσο στόχο τη διαχείριση δυσμενών συνθηκών που δύναται να απειλήσουν την προστασία της ζωής, της υγείας και της περιουσίας των πολιτών αλλά και την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος. Σκοπός της δημιουργίας αυτού του συστήματος είναι η ολοκληρωμένη ροή πληροφοριών και η διευκόλυνση της επικοινωνίας μεταξύ όλων των ενδιαφερόμενων μερών, υπηρεσίες και παράγοντες, για τη διαχείριση των κρίσεων. (Γενικό Σχέδιο Πολιτικής Προστασίας, 2020)

4.2 Πυρκαγιές στη Αττική

Στις 23 Ιουλίου 2018 η Αττική ήρθε αντιμέτωπη με έναν πρωτόγνωρο εφιάλτη. Δυστυχώς, γίνεται λόγος για τις δύο πυρκαγιές που ξέσπασαν σχεδόν ταυτόχρονα, η πρώτη στην Κινέτα και η δεύτερη κοντά στο Νταού Πεντέλης. Συγκλόνισαν όχι μόνο το νομό αλλά και ολόκληρη την χώρα οι συνέπειες αυτού του φαινομένου, συνέπειες τόσο σε ανθρώπινες απώλειες – από τα 102 θύματα το 47% ήταν γυναίκες, το 41% άνδρες και το 12% παιδιά – όσο και σε καταστροφή υλικών αγαθών, όπως ιδιωτική και δημόσια πάσης φύσεως περιουσία, οχήματα και 5.825 στρέμματα δάσους. Ως γνωστό η εν λόγω πυρκαγιά χαρακτηρίστηκε ως η φονικότερη στη σύγχρονη ιστορία της Ελλάδας και δεύτερη σε παγκόσμιο επίπεδο, για τον 21^ο αιώνα, μετά από αυτή της Αυστραλίας, το 2009, με 180 νεκρούς.

4.3 Πλημμύρες στη Δυτική Αττική

Στις 15 Νοεμβρίου του 2017 οι περιοχές της Μάνδρας, της Νέας Περάμου, της Μαγούλας και της Ελευσίνας, που ανήκουν στην ευρύτερη περιφέρεια της Δυτικής Αττικής επλήγησαν από πλημμύρα που προκλήθηκε ύστερα από έντονη βροχόπτωση. Στον τραγικό απολογισμό του φαινομένου καταμετρήθηκαν 24 θύματα και αναρίθμητες

υλικές καταστροφές σε κτίρια – ιδιωτικής, επαγγελματικής και δημόσιας χρήσεως σε όλη την προαναφερθείσα πληγείσα έκταση.

Μπροστά σε αυτήν την κατάσταση έκτακτης ανάγκης, η ECHO αποφάσισε να αντιδράσει άμεσα χρηματοδοτώντας τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, ώστε να μπορέσουν να εφαρμόσουν ένα πρόγραμμα που προορίζεται για το δυτικό τμήμα της Αττικής. Η βοήθεια αυτή ήταν ιατρικής φύσεως (καταπολέμηση μιας πιθανής επιδημίας ελονοσίας), υλικοτεχνικής φύσεως (υλικά για την κατασκευή καταφυγίων) καθώς και βοήθεια στον τομέα της διατροφής. Οι εταίροι του προγράμματος ήταν:

- Caritas (Γερμανία),
- CONCERN (Ιρλανδία),
- Dutch Interchurch Aid (Ολλανδία),
- Medecins sans Frontieres (Γαλλία),
- OXFAM (Ηνωμένο Βασίλειο)

Η καταστροφή στην πόλη της Μάνδρας ήταν ολοκληρωτική. Εκτός των κατοικιών, καταστημάτων και οχημάτων καταστροφή είχε υποστεί το σύνολο των κοινόχρηστων χώρων και μεγάλο μέρος των κτιριακών υποδομών της δημοτικής ενότητας, μεταξύ των οποίων και ο βρεφονηπιακός σταθμός. Το δίκτυο ύδρευσης στο μεγαλύτερο μέρος του καταστράφηκε, οι μεγάλες ποσότητες φερτών υλικών στους δρόμους δεν έχουν απομακρυνθεί ακόμα, ενώ ολοσχερή καταστροφή έχει υποστεί το νεκροταφείο της πόλης. Σε αυτές τις συνθήκες, με τους κατοίκους να προσπαθούν να αποκαταστήσουν όποιες ζημιές αποκαθίστανται έχοντας αναγνωριστεί ως πλημμυροπαθείς στο δήμο Μάνδρας έως σήμερα και συνεπώς δικαιούχοι της χορήγησης της οικονομικής ενίσχυσης των 600 ευρώ ώστε να καλύψουν τις άμεσες βιοτικές και στεγαστικές ανάγκες τους μόλις 122 άτομα. Για το λόγο αυτό εγκρίθηκε η δέσμευση από την πλευρά της πολιτείας ποσού ύψους 400.000 ευρώ ώστε να καταβληθεί στη συνέχεια στους πληγέντες. Επίσης αποφασίστηκε έκτακτο οικονομικό βοήθημα των 5.000 ευρώ για τις κατοικίες και 8.000 ευρώ για τις επιχειρήσεις. Παράλληλα, αποφασίστηκε η πρόσληψη 50 ατόμων έκτακτου προσωπικού στο δήμο για δύο μήνες ώστε να συνδράμουν στην αποκατάσταση των ζημιών από τις πλημμύρες. Πρόκειται για 40 άτομα υποχρεωτικής εκπαίδευσης εργατών καθαριότητας και 10 άτομα δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης τεχνιτών οικοδόμων.

4.4 Διεθνής υποστήριξη – ανθρωπιστική βοήθεια - εθελοντισμός

Ο Ευρωπαϊκός Μηχανισμός Πολιτικής Προστασίας στάθηκε αρωγός και συμπαραστάτης στην Ελλάδα για την αντιμετώπιση των προαναφερθεισών πυρκαγιών. Συγκεκριμένα, πολύτιμη βοήθεια παρείχαν στη χώρα μας οι κάτωθι χώρες:

- Αλβανία (100.000€ οικονομική βοήθεια)
- Αυστραλία

- Αρμενία
- Βουλγαρία
- Γαλλία
- Γερμανία
- Η.Π.Α. (απέστειλε μη επανδρωμένα αεροσκάφη για την ευκολότερη παρακολούθηση και κατάσβεση των πυρκαγιών)
- Ισπανία (2 πυροσβεστικά οχήματα)
- Ιταλία (2 πυροσβεστικά οχήματα)
- Ισραήλ
- Κροατία (2 πυροσβεστικά οχήματα)
- Κύπρος (60 μέλη πυρόσβεσης και 2 πυροσβεστικά οχήματα)
- Λιθουανία
- Βόρεια Μακεδονία (97.000€ οικονομική βοήθεια)
- Πολωνία
- Πορτογαλία
- Ρουμανία (2 πυροσβεστικά οχήματα)
- Ρωσία
- Σερβία
- Τουρκία

Επιπλέον, από την Κυπριακή Κυβέρνηση ανακοινώθηκε η οικονομική βοήθεια 10 εκατομμυρίων ευρώ προς τα θύματα και τις πληγείσες περιοχές από τις πυρκαγιές, ενώ η Εκκλησία της Κύπρου προσέφερε οικονομική βοήθεια 200.000 ευρώ.

Παράλληλα, η εθελοντική προσφορά ιδιωτών, επαγγελματιών, συλλόγων και άλλων σωματείων συγκίνησε την κοινή γνώμη αποδεικνύοντας περίτρανα πως η αξία του ανθρωπισμού και η αίσθηση της κοινωνικής ευθύνης και προσφοράς δεν υπηρετείται από προσωπικά συμφέροντα και σκοπιμότητες. Έχουν καταγραφεί περιστατικά βοήθειας στην κατάσβεση πυρκαγιών, στην περίθαλψη τραυματιών, στη συλλογή τροφίμων, νερού και ειδών πρώτης ανάγκης, στην παροχή στέγης σε αστέγους, καθώς και στη δημιουργία μίας ανοιχτής βάσης δεδομένων μόλις λίγες ώρες μετά την κατάσβεση της πυρκαγιάς, όπου “ανέβαιναν” φωτογραφίες των αγνοουμένων.

5 Μετανάστευση και φιλοξενία

5.1 Εισαγωγή

Σε ολόκληρη την ιστορία οι άνθρωποι μετανάστευαν από τόπο σε τόπο, αναζητώντας κάθε φορά τρόπους να απεμπλακούν από καταστάσεις φτώχειας, πολιτικής καταπίεσης και εμπόλεμων ζωνών με απώτερο σκοπό την εγκατάστασή τους σε κοινωνικές δομές που να τους προσφέρουν ένα ασφαλή και αξιοπρεπή τρόπο διαβίωσης. Η πολυπλοκότητα του φαινομένου της μετανάστευσης, το οποίο επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό τον τρόπο λειτουργίας μιας κοινωνίας, ορίζει ως βασικό καθήκον την προστασία των πολιτών του κόσμου που χρήζουν ανθρωπιστικής βοήθειας. Οι μεταναστευτικές ροές που καταγράφονται τα τελευταία χρόνια δημιουργούν νέες καταστάσεις τόσο για το νοτιοανατολικό σύνορο της Ευρώπης, την Ελλάδα, όσο και για τις ίδιες της χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η εμπόλεμη κατάσταση που συνεχίζεται στη Συρία, καθώς και το ασταθές πολιτικό και κοινωνικό περιβάλλον που επικρατεί στη Μέση Ανατολή έχει οδηγήσει εκατομμύρια ανθρώπους στην μετανάστευση με προορισμό την Ελλάδα αλλά και χώρες της δυτικής Ευρώπης, με τις συνέπειες της μεταναστευτικής κρίσης να καταγράφονται σε οικονομικό, κοινωνικό και γεωπολιτικό επίπεδο.

Η γεωπολιτική θέση της Ελλάδας έχει αναδείξει την προσφυγική κρίση σε μείζον πρόβλημα. Η κατασκευή και λειτουργία των δομών φιλοξενίας έχει καταστεί σε αρκετές περιπτώσεις ζήτημα διαμάχης και έντονων αντιπαράθεσεων ανάμεσα σε τοπικούς φορείς, κυβερνήσεις και πολίτες. Η ανάγκη ενός στρατηγικού σχεδίου για την αντιμετώπιση της ανθρωπιστικής και προσφυγικής κρίσης είναι κομβικής σημασίας για την λύση του προβλήματος. Σύμφωνα με έκθεση της Τράπεζας της Ελλάδας (Τράπεζα της Ελλάδος, 2014), η κοινωνική συνοχή των πολιτών τείνει να κλονιστεί από το άνοιγμα της ψαλίδας της κατανομής του εισοδήματος, τα υψηλά ποσοστά φτώχειας και τον αποκλεισμό κοινωνικών ομάδων. Η προσφυγική κρίση ωστόσο δίνει μια καινούρια διάσταση σε αυτή τη διαπίστωση, σύμφωνα με την οποία η στήριξη της κοινωνίας, η καταπολέμηση της φτώχειας και των ανισοτήτων και η περαιτέρω ανάπτυξη θα προέλθει όχι μόνο από την διευθέτηση προβλημάτων των κατοίκων του Ελλαδικού χώρου, αλλά και από την καθολική λύση αποκατάστασης προβλημάτων που δημιουργήθηκαν από τις προσφυγικές ροές. Εξάλλου η ίδια η ανθρωπιστική κρίση μετανάστευσης επιβάλλει μεγαλύτερη εγρήγορση και αποτελεσματικότητα όλων των εμπλεκόμενων φορέων τόσο σε εθνικό όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

5.2 Μελέτες και έρευνες για τις επιδράσεις μεταναστευτικών ροών

Οι εκθέσεις που διενεργήθηκαν για λογαριασμό του Οργανισμού Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης (2015) κατέληξαν στο συμπέρασμα ότι κάθε μετανάστης χρειάζεται 8 με 12 χιλιάδες ευρώ, ανά έτος, σε κάθε νέα χώρα μετεγκατάστασης για ανάγκες που σχετίζονται με την φιλοξενία σε ενοικιαζόμενες κατοικίες ή δομές υποδοχής, σε κοινωνικές παροχές, σε εκμάθηση της γλώσσας και σε πολιτικές για την ενσωμάτωση και απορρόφηση στην κοινωνία και την αγορά εργασίας (Carroll & Neu, 2009). Σε αντίστοιχες έρευνες που πραγματοποιήθηκαν στη Βόρεια Ευρώπη, υπολογίστηκε ότι κατά το φορολογικό έτος 2013-14 οι μετανάστες πλήρωσαν 41,2 δις ευρώ σε φόρους, καταναλώνοντας 41,6 δις ευρώ σε υπηρεσίες και κοινωνικές παροχές (Campbell, Vandendussche, & Hermann, 2008). Οι μελέτες που πραγματοποιήθηκαν στη Σουηδία καταγράφουν σημαντικές διαφοροποιήσεις στην κατανομή των δημοσιονομικών εξόδων ανάμεσα στον εγχώριο πληθυσμό και στους μετανάστες, με το πρόγραμμα κοινωνικής υποστήριξης και τις πολιτικές ένταξης να έχουν αναλογικά δεκαπλάσιο κόστος ανά άτομο.

Η αρνητική στάση αναφορικά με την κοινωνική αποδοχή και ενσωμάτωση των μεταναστών στην ελληνική κοινωνία δεν είναι πρόσφατο φαινόμενο. Αντίθετα, εμφανίζεται ως διαχρονική τάση που αναδεικνύει τις φοβίες και ανασφάλειες μεγάλου μέρους της ελληνικής κοινωνίας. Ήδη τα αποτελέσματα της Ευρωπαϊκής Κοινωνικής Έρευνας (2009), η οποία εξέτασε τις στάσεις και αντιλήψεις των Ελλήνων αναφορικά με τους μετανάστες και την παρουσία τους στη χώρα μας, ανέδειξαν συνοπτικά τα ακόλουθα ευρήματα :

Η είσοδος μεταναστών στην Ελλάδα πρέπει να επιτρέπεται μόνο σε ελάχιστους σε ποσοστό 47 %, σε κανέναν σε ποσοστό 14 % . Ειδικότερα, το 83% των ερωτώμενων δεν αποδέχεται την είσοδο και παραμονή στη χώρα μεταναστών, όταν προέρχονται από διαφορετική φυλή ή εθνική ομάδα. Το ποσοστό αυτό είναι σχεδόν διπλάσιο από το αντίστοιχο ποσοστό των ευρωπαϊκών χωρών το οποίο καταγράφηκε σε 49%. Το 52% των ερωτηθέντων δήλωσαν ότι η παρουσία ξένων δυσκολεύει την οικονομική ανάπτυξη της χώρας, ποσοστό διπλάσιο από τον ευρωπαϊκή μέση τιμή. Τέλος η οι μισοί ερωτηθέντες θεωρούν ότι η ομαλότητα της κοινωνίας και η ομοιογένεια του πληθυσμού επηρεάζεται αρνητικά από τις μεταναστευτικές ροές. Είναι προφανές ότι οι Έλληνες αισθάνονται ότι απειλούνται από την παρουσία των μεταναστών σε αισθητά μεγαλύτερο βαθμό από ότι οι πολίτες άλλων ευρωπαϊκών κρατών και φοβούνται ότι υποβαθμίζεται η ποιότητα ζωής τους. Μία ανάλυση της στάσης προέρχεται από τις διαταραχές της ελληνικής οικονομίας αλλά και από την αναποτελεσματικότητα των κρατικών φορέων να εφαρμόσουν μια μεταναστευτική πολιτική ένταξης των μεταναστών που δεν θα επιτρέπει την παράνομη παραμονή και εργασία μεγάλου αριθμού μεταναστών.

Μελέτη της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας (2011), με στόχο την καταγραφή της οικονομικής κατάστασης των μεταναστών σε σχέση με ευρωπαϊκό πληθυσμό, δημιούργησε δείκτες σε τομείς της εργασίας, της εκπαίδευσης και της κοινωνικής ενσωμάτωσης. Τα σημαντικότερα ευρήματα της έρευνας που αφορούν την Ελλάδα ανέδειξαν ότι:

- υπάρχει μεγάλη διαφορά στο ποσοστό αυτοαπασχολουμένων μεταναστών σε σχέση με το αντίστοιχο των γηγενών
- εντοπίζεται αναντιστοιχία τυπικών προσόντων και θέσης εργασίας στην ηλικιακή ομάδα 20-64 ετών των μεταναστών
- σημαντικό έλλειμμα στο μορφωτικό επίπεδο των μεταναστών που διαμένουν στην Ελλάδα
- εξαιρετικά μεγάλες εισοδηματικές διαφορές όσον αφορά το μέσο διαθέσιμο εισόδημα σε σχέση με τον τοπικό πληθυσμό, με αποτέλεσμα να υπάρχουν υψηλά ποσοστά μεταναστών που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού

Στην ελληνική επικράτεια επικρατεί μια αρνητική στάση σχετικά με την αγορά εργασίας, όπου σε ποσοστό 72% κυριαρχεί η άποψη ότι οι μετανάστες επηρεάζουν αρνητικά τη δυνατότητα εύρεσης εργασίας.

Οι γνώμες των ευρωπαίων πολιτών για τις μεταναστευτικές ροές ποικίλουν, όπου αρκετοί βλέπουν θετικά την είσοδο των μεταναστών στις χώρες τους, παρέχοντάς τους ανθρώπινες συνθήκες διαβίωσης και ομαλές συνθήκες κοινωνικής ένταξης, ενώ ένα άλλο κομμάτι του πληθυσμού δεν επιθυμεί την παρουσία τους στις κοινωνικές δομές του κράτους που διαμένουν. Η άποψη των Ελλήνων ότι η Ευρωπαϊκή Ένωση δεν βοηθάει την Ελλάδα στο μεταναστευτικό είναι σχεδόν καθολική σε ποσοστό 92%, με τους μισούς (47%) να υποστηρίζουν ότι οι ευρωπαϊκοί θεσμοί δεν στηρίζουν καθόλου την Ελλάδα. Το μεγαλύτερο μέρος των ερωτηθέντων (66%) είναι υπέρ του κλεισίματος των συνόρων ως εργαλείο για την αποτροπή της έλευσης των προσφύγων. Σε ποσοστό 67% εκφράζουν θετικά συναισθήματα απέναντι στους μετανάστες όσον αφορά το ανθρωπιστικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν, ενώ αρνητικά συναισθήματα διακατέχονται από το 29% των ερωτηθέντων. Ωστόσο, το ζήτημα μιας μόνιμης εγκατάστασης μεταναστών στον Ελλαδικό χώρο δεν γίνεται αποδεκτό από την πλειονότητα των ερωτώμενων (55%), με το 32% να τάσσεται υπέρ της μόνιμης εγκατάστασής τους.

5.3 Κέντρα πρώτης υποδοχής

Στα πλαίσια της άμεσης βοήθειας σε κράτη μέλη που δέχονται πιέσεις από τις μεταναστευτικές ροές, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή αποφάσισε να υλοποιήσει το σχέδιο ανάπτυξης και λειτουργίας στεγαστικών μονάδων, τις επονομαζόμενες και ως Hotspots, στις οποίες εγκαθίστανται προσωρινά οι μετανάστες και στη συνέχεια γίνεται η ταυτοποίηση και καταγραφή από τους τοπικούς φορείς και άλλες αρμόδιες

υπηρεσίες. Οι άνθρωποι με ξεκάθαρη ανάγκη προστασίας θα προσδιορίζονται ως μετανάστες πρώτης γραμμής και θα προωθούνται σε άλλες χώρες κράτη μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενώ οι παράτυποι μετανάστες θα επιστρέφουν εκτός συνόρων Ευρωπαϊκής Ένωσης. Η Ιταλία και η Ελλάδα είναι οι πρώτες χώρες που υλοποιείται το σχέδιο. Οι αρχικές εξαγγελίες υλοποίησης του σχεδίου περιλάμβαναν αποφάσεις για μετεγκατάσταση 40.000 μεταναστών, καταπολέμηση της παράτυπης μετακίνησης τους και τριπλασιασμό του προϋπολογισμού για τις επιχειρήσεις διάσωσης ανθρωπίνων ζωών στη θάλασσα. Τα δημοσιονομικά μέτρα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής περιλάμβαναν τροποποιήσεις στους προϋπολογισμούς, με 10 δισεκατομμύρια ευρώ να αποτελούν τα κονδύλια για την αντιμετώπιση των μεταναστευτικών ροών την περίοδο 2015 και 2016. Παρόμοιες κινήσεις για ενίσχυση των οικονομικών κονδυλίων καταγράφηκαν και από τα κράτη μέλη της Ένωσης προς αντίστοιχους φορείς και οργανισμούς που εμπλέκονται στην οργάνωση και διεκπεραίωση ανθρωπιστικής βοήθειας. Εν συνεχεία, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε νέα μέτρα στήριξης, τα οποία περιλαμβάνουν αποτελεσματικότερη διαχείριση της μετανάστευσης με φύλαξη των συνόρων της Ευρωπαϊκής Ένωσης από ειδική ομάδα ακτοφυλακής και φύλαξης συνόρων (FRONTEX), ευρωπαϊκό ταξιδιωτικό έγγραφο για τους μετανάστες για την κυκλοφορία τους σε κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τέλος ένα εθελοντικό πρόγραμμα εθελούσιας εισόδου για ανθρωπιστικούς λόγους, σε συνεργασία με τη γείτονα χώρα Τουρκία, για πολίτες που εκτοπίζονται από την εμπόλεμη κατάσταση που επικρατεί στη χώρα της Συρίας.

Οι περιοχές κέντρων πρώτης υποδοχής δημιουργήθηκαν αρχικά σε νησιά του Βόρειου και Ανατολικού Αιγαίου, και πιο συγκεκριμένα σε Λέσβο, Χίο, Λέρο, Σάμο και Κω. Ενεργή είναι η συμμετοχή του ελληνικού στρατού για την δημιουργία των κέντρων υποδοχής. Σύμφωνα με το σχέδιο που έχει καταρτιστεί από τους αρμόδιους φορείς, υπάρχει ένα σύστημα αποβίβασης σε συγκεκριμένα σημεία και στη συνέχεια γίνεται μεταφορά προς τις εγκαταστάσεις των κέντρων υποδοχής. Το ειδικό διορισμένο προσωπικό συντονίζει όλους τους τοπικούς, κυβερνητικούς και μη, εμπλεκόμενους φορείς για την μεταφορά και εγκατάσταση στα κέντρα υποδοχής. Εκτός από τις 7.181 θέσεις που υπάρχουν σε στεγαστικές δομές στα νησιά του Αιγαίου, η Ελλάδα διαθέτει και 10.447 θέσεις στέγασης στην ηπειρωτική χώρα, με το σύνολο των υφιστάμενων θέσεων υποδοχής να αγγίζει τις 17.500 θέσεις περίπου. Από τις δομές και τις θέσεις που υπάρχουν στην ηπειρωτική Ελλάδα, οι 1.840 βρίσκονται σε εγκαταστάσεις υποδοχής πρώτης γραμμής, οι 1.190 σε εγκαταστάσεις υποδοχής δεύτερης γραμμής και οι υπόλοιπες, περίπου 5.700 θέσεις, σε κέντρα κράτησης παράτυπων μεταναστών προς απομάκρυνση εκτός συνόρων Ευρωπαϊκής Ένωσης. Επιπλέον, η Ύπατη Αρμοστεία του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για τις μεταναστευτικές και προσφυγικές ροές έχει υπογράψει πρωτόκολλο συνεργασίας με την μη κυβερνητική οργάνωση «Πράξις», στην οποία ορίζονται άλλες 15.000 θέσεις για μετανάστες.

Οι ελληνικές αρχές έχουν την υποχρέωση να αυξήσουν τη δυναμικότητα στις 30.000 θέσεις στέγασης μεταναστών και αιτούντων διεθνή προστασία, συμπεριλαμβανομένων

και των δικαιούχων μετεγκατάστασης. Επιπλέον, η Ύπατη Αρμοστεία του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών για τους πρόσφυγες έχει συνάψει συμφωνίες για 20.000 θέσεις στέγασης υπό καθεστώς μίσθωσης.

5.4 Στατιστικές για μεταναστευτικές ροές στην Ευρώπη

Από το 2010 έως και σήμερα οι μεταναστευτικές ροές έχουν αυξηθεί ραγδαία, με τον αριθμό μεταναστών να ξεπερνάει τα 244 εκατομμύρια παγκοσμίως. Το ασταθές περιβάλλον σε χώρες της Μέσης Ανατολής και της Βόρειας Αφρικής και η εμφάνιση τρομοκρατικών οργανώσεων, αποτέλεσαν βασικούς παράγοντες για την πολιτική αστάθεια στις χώρες αυτές. Οι μεταναστευτικές κρίσεις σε Συρία και στη Λιβύη ανάγκασαν τις ευρωπαϊκές χώρες να αναδιαμορφώσουν τις πολιτικές τους. Σύμφωνα με τα στοιχεία των διεθνών οργανισμών για τους πρόσφυγες, 250,000 άνθρωποι αποτέλεσαν θύματα των συγκρούσεων στη Συρία, ενώ 11 εκατομμύρια Σύριοι χρήζουν ανθρωπιστικής βοήθειας, με το 80% των πολιτών της Συρίας να ζει στο όριο της φτώχειας και τις δομές σε νοσοκομεία και σχολεία να μην λειτουργούν.

Η Ευρώπη βρέθηκε αντιμέτωπη με μία τεράστια προσφυγική ροή, η οποία καταγράφηκε κυρίως στα ανατολικά της σύνορα, με τα νησιά του Βορειοανατολικού Αιγαίου να δέχονται μεγάλο πλήθος μεταναστών. Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ύπατης Αρμοστείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, ένα εκατομμύριο άνθρωποι έφτασαν στον Ευρωπαϊκό χώρο το έτος 2015, ενώ ο αριθμός των αγνοούμενων στη λεκάνη της Μεσογείου αγγίζει τα 4.000 άτομα. Το μεγαλύτερο μέρος της μεταναστευτικής ροής χρησιμοποίησε ως δίαυλο μετακίνησης τα σύνορα της θάλασσας της Τουρκίας και της Ελλάδας. Συνολικά την τελευταία πενταετία μετακινήθηκαν στις Μεσογειακές χώρες μέσω θαλάσσης 370000 πρόσφυγες, σε σχέση με ένα εκατομμύριο που εισήλθε το 2015.

5.5 Στατιστικές για μεταναστευτικές ροές στην Ελλάδα

Σύμφωνα με τα στοιχεία της Ύπατης Αρμοστείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, το 2015 μετακινήθηκαν στην Ελλάδα περίπου 850.000 άτομα, ενώ το 2016 173,000 άτομα. Η έρευνα του Ινστιτούτου Τοπικής Αυτοδιοίκησης παρουσιάζει την ραγδαία αύξηση των μεταναστών και τονίζει την αναγκαιότητα λήψης μέτρων για την διαχείριση του μεγάλου αριθμού τους. Τα μέτρα που υιοθετήθηκαν αρχικά ήταν η καταγραφή και η παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας στα πλαίσια της εξασφάλισης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων. Τα νησιά του Βορειοανατολικού Αιγαίου επωμίστηκαν το μεγαλύτερο βάρος και στη συνέχεια η δημιουργία δομών φιλοξενίας σε γεωγραφικές περιοχές της ηπειρωτικής Ελλάδας έδωσε μια προσωρινή λύση. Η φιλοξενία των προσφύγων και η παροχή ανθρωπιστικής βοήθειας εμπλέκει τοπικούς, εθνικούς και διεθνείς φορείς, ενώ σύμφωνα με το Ινστιτούτο Τοπικής Αυτοδιοίκησης, αναδεικνύεται ο σημαντικότερος ρόλος και η συνεισφορά των τοπικών αυτοδιοικήσεων για την

δημιουργία δομών φιλοξενίας και την διαχείριση των χρηματοδοτήσεων που προορίζονται για τις εν λόγω δομές (I.T.A., 2016).

5.6 Δομές φιλοξενίας στην Ελλάδα

Τόσο στην ελληνική όσο και στη διεθνή νομοθεσία, αναγνωρίζεται το δικαίωμα στη μετανάστευση, η είσοδος και η παραμονή στο έδαφος ενός κράτους με βάση το διεθνές δίκαιο. Τα κράτη έχουν υποχρέωση να σέβονται και να τηρούν τα ανθρώπινα δικαιώματα. (Σιφνιώτης, 2008).

Το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες περιγράφει τις ενέργειες και τις πολιτικές, βάση νομοθεσίας, που εφαρμόζονται για τις μεταναστευτικές ροές. Η διαδικασία που ακολουθείται στα κέντρα υποδοχής και ταυτοποίησης, κατά την είσοδο μεταναστών άλλων χωρών εντός των ελληνικών συνόρων, περιγράφεται στο νόμο 4375/2016, ενώ προσδιορίζονται και οι κατηγορίες των ανθρώπων που έχουν την δυνατότητα να διαμείνουν στις δομές φιλοξενίας, οι οποίοι έχουν αιτηθεί άσυλο, ζητώντας διεθνή προστασία άτομα και μετανάστες που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες.

Σύμφωνα με στοιχεία της Ύπατης Αρμοστείας του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, στην ηπειρωτική Ελλάδα, τον Ιούλιο του 2017 υπήρχαν δομές φιλοξενίας στις περιοχές Ελευσίνα, Λαύριο, Ραφήνα, Σχιστό και στον Σκαρμαγκά, πόλεις της περιφέρειας Αττικής. Στην περιφέρεια της Στερεάς Ελλάδος λειτουργεί δομή φιλοξενίας στην περιοχή των Θερμοπύλων. Στην Βόρεια Ελλάδα μετανάστες φιλοξενούνται σε δομές στις πόλεις Αλεξάνδρεια Ημαθίας, στο Δερβένι, στα Διαβατά Θεσσαλονίκης, στα Λαγκαδίκια, στη Νέα Καβάλα, στο νομό Πιερίας, και στην Βέροια. Τέλος δημιουργήθηκαν δομές σε περιοχές της Ηπείρου (Αγία Ελένη, Δολιανά, Φιλιππιάδα και Κόνιτσα) και τρεις δομές φιλοξενίας σε περιοχές του δημοτικού διαμερίσματος της Θεσσαλίας. Στην Δυτική Ελλάδα λειτουργεί μία δομή φιλοξενίας στην περιοχή της Ανδραβίδας. Ο συνολικός αριθμός ανθρώπων που φιλοξενούνται σε δομές το 2016 άγγιξε τα 35.057 άτομα (UNHCR, 2017), ενώ οι αιτήσεις προσφύγων και μεταναστών για άσυλο και προστασία, οι οποίοι έχουν το δικαίωμα να μείνουν εντός των δομών από το 2017 και μέχρι τη σύνταξη της παρούσας εργασίας, φτάνουν συνολικά τα 42.935 άτομα (Υπηρεσία Ασύλου, 2017). Οι αριθμοί δείχνουν ότι οι μετανάστες παραμένουν υπεράριθμοι στα κέντρα φιλοξενίας, ενώ στα ίδια συμπεράσματα καταλήγουν και οι Ένοπλες Δυνάμεις της χώρας που διαχειρίζονται δομές σε Μυτιλήνη, Σάμο, Διαβατά, Πολύκαστρο και στο νησί της Κω.

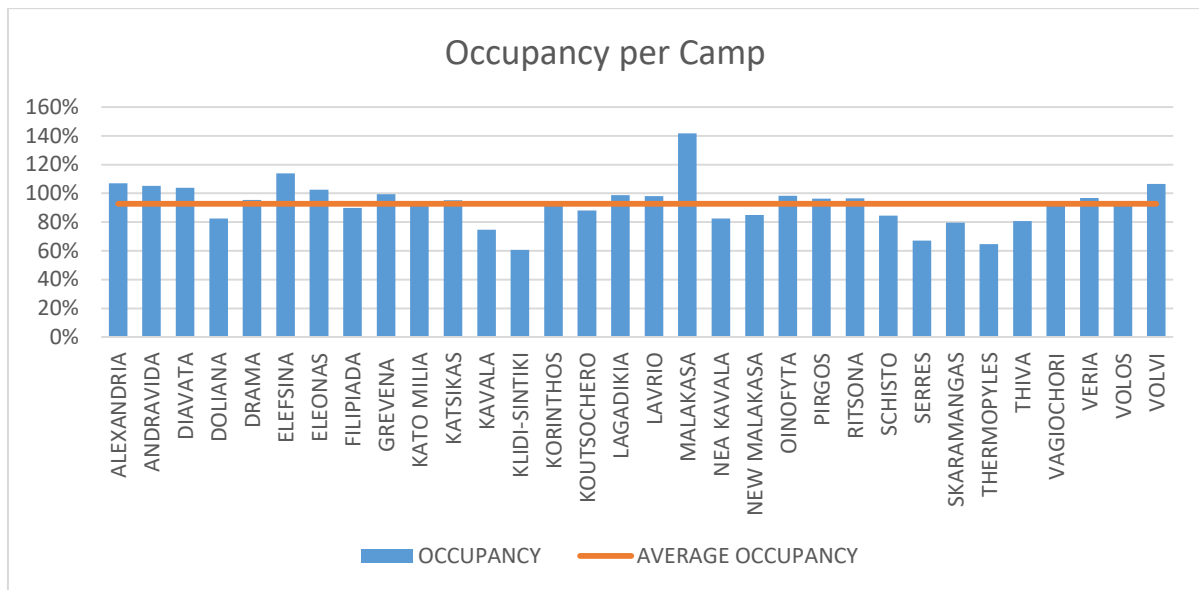
5.6.1 Κατανομή των προσφύγων στις δομές φιλοξενίας στην Ελλάδα

Οι συνεχείς μεταναστευτικές ροές και η εισαγωγή προσφύγων στην Ελλάδα προκαλεί πολλαπλά ερωτήματα σχετικά με την πληρότητα των ήδη υπαρχόντων δομών φιλοξενίας αλλά και των κάλυψη των θέσεων από δηλωμένους δικαιούχους. Παρακάτω παρατίθεται η ανάλυση που πραγματοποιήσαμε για την επίλυση των ερωτημάτων. Για τους σκοπούς της ανάλυσης χρησιμοποιήθηκαν δεδομένα που λήφθηκαν από τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης (IOM, 2020).

Πίνακας 1. Κατανομή προσφύγων στις δομές φιλοξενίας

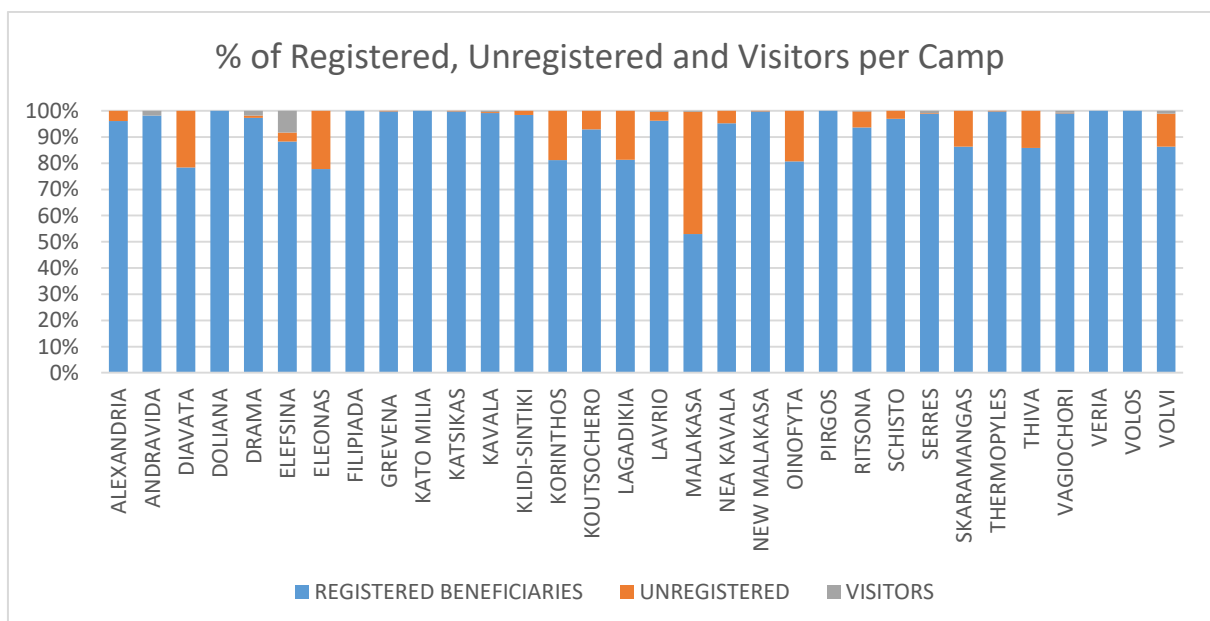
CAMPS	MAX CAPACITY	REGISTERED BENEFICIARIES	UNREGISTERED	VISITORS
ALEXANDRIA	614	631	26	0
ANDRAVIDA	312	322	0	6
DIAVATA	936	763	210	0
DOLIANA	177	146	0	0
DRAMA	390	362	3	7
ELEFSINA	180	181	7	17
ELEONAS	1901	1515	433	0
FILIFIADA	736	661	0	0
GREVENA	742	736	2	0
KATO MILIA	340	314	0	0
KATSIKAS	1152	1093	3	0
KAVALA	1207	893	4	4
KLIDI-SINTIKI	920	550	9	0
KORINTHOS	784	597	138	0
KOUTSOCHERO	1678	1373	105	0
LAGADIKIA	456	366	84	0
LAVRIO	269	254	9	1
MALAKASA	1589	1194	1052	8
NEA KAVALA	1921	1507	76	0
NEW MALAKASA	1300	1103	2	0
OINOFYTA	621	492	118	0
PIRGOS	80	77	0	0
RITSONA	2948	2667	176	6
SCHISTO	1100	902	28	0
SERRES	1679	1117	2	10
SKARAMANGAS	3196	2195	348	0
THERMOPYLES	560	361	1	0
THIVA	956	663	109	0
VAGIOCHORI	792	735	2	5
VERIA	489	473	0	0
VOLOS	149	141	0	0
VOLVI	1000	920	134	12

Έως και τον Ιούνιο του 2020, στην Ελλάδα, έχουμε 32 δομές φιλοξενίας που καταλαμβάνουν χώρο 1.322.910 τετραγωνικά μέτρα με συνολική χωρητικότητά 31.139 άτομα.

Εικόνα 1. Πληρότητα δομών φιλοξενίας

Στην Εικόνα 1. παρουσιάζεται η πληρότητα της εκάστοτε δομής φιλοξενίας στην Ελλάδα, λαμβάνοντας υπόψιν στοιχεία που αναρτήθηκαν από τον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης τον Ιούνιο. Αξίζει να σημειωθεί πως στη Μαλακάσα, δομή που βρίσκεται κοντά στο μεγαλύτερο αστικό κέντρο, υπάρχει πληρότητα με ποσοστό που αγγίζει το 141,85%, ενώ η χαμηλότερη είναι στο Κλειδί - Σιντίκι με ποσοστό 60,76%. Συνολικά, υπολογίζοντας το μέσο όρο πληρότητας παρατηρούμε ότι ανέρχεται στο 92,81%, ένα ποσοστό αρκετά υψηλό με τάση για πλήρη κάλυψη των θέσεων στις διαθέσιμες δομές.

Εικόνα 2. Δικαιούχοι εγγεγραμμένοι, μη εγγεγραμμένοι και επισκέπτες στις δομές φιλοξενίας

Στην Εικόνα 2. παρουσιάζεται το ποσοστό των δικαιούχων εγγεγραμμένων προσφύγων, των μη εγγεγραμμένων καθώς και των επισκεπτών. Αντίστοιχα και πάλι στη Μαλακάσα παρατηρούμε μια αναλογία λίγο πάνω από το πενήντα - πενήντα μεταξύ αυτών που διαμένουν και είναι δικαιούχοι και στους μη εγγεγραμμένους. Στις υπόλοιπες δομές φιλοξενίας το μεγαλύτερο ποσοστό απαντάται από τους εγγεγραμμένους δικαιούχους.

5.7 Προσφυγικός καταυλισμός

Προσφυγικός καταυλισμός ονομάζεται η γεωγραφική περιοχή που προσφέρεται προσωρινά από μία χώρα προκειμένου να διαχειριστεί ομαλά η ανθρωπιστική κρίση μιας μερίδας πληθυσμού, ο οποίος προσφεύγει εξ αναγκασμού σε γείτονα χώρα (Chandes & Pache, 2010). Τα χαρακτηριστικά της δομής που αποτελούν στοιχεία των ανθρωπιστικών Logistics, είναι η αποθήκευση, η διανομή, οι πληροφορίες, τα πληροφοριακά συστήματα και οι τεχνολογικές υποδομές. Σύμφωνα την Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και τους δείκτες που έχουν οριστεί από την Ύπατη Αρμοστεία του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, ως χαρακτηριστικά ενός προσφυγικού καταυλισμού ανθρωπιστικής βοήθειας θεωρούνται (Jayaraman, Chandrasekhar, & Rao, 1997):

- Τροφή: ημερήσια συχνότητα τριών (3) γευμάτων και όλο το 100% του συνόλου του πληθυσμού να καλύπτεται από διανομές και δωρεές τροφίμων
- Υγεία: το πλησιέστερο κέντρο υγείας να απέχει το πολύ πέντε (5) χιλιόμετρα
- Συνθήκες υγιεινής: στα είκοσι (20) άτομα αναλογεί μία (1) τουαλέτα, στα πενήντα (50) άτομα αναλογεί ένα (1) ντους, και διακόσια πενήντα (250) άτομα αναλογεί μία (1) βρύση νερού
- Στέγη: έκταση 20 τετραγωνικών μέτρων ανά τροχόσπιτο και διαθέσιμος προσωπικός χώρος κάθε ανθρώπου περίπου 3,5 τετραγωνικά μέτρα

Για τη χωροθέτηση του καταυλισμού να επιλεγεί μια έκταση όσο το δυνατόν προσβάσιμη που να μην είναι καλλιεργήσιμη. Οι περιοχές των δομών πρέπει να βρίσκονται κοντά σε αστικά κέντρα με υποδομή οδικών δικτύων, ώστε να υπάρχει η δυνατότητα μεταφοράς των προσφύγων, αλλά και για την ομαλότερη διακίνηση τροφίμων, φαρμάκων και άλλων αγαθών που χρειάζεται ο καταυλισμός.

5.8 Σχεδιασμός χώρου και κτιριακές μονάδες

Αναλύοντας χωροταξικά τις μεγάλες δομές φιλοξενίας που υπάρχουν στον Ελλαδικό χώρο, κυρίως σε περιοχές κοντά στην Αττική και στη Μακεδονία, η δομή είναι ένα σύστημα αποτελούμενο από τετράγωνα περιοχές με κάθετους και οριζόντιους δρόμους, χωρισμένες σε τομείς. Ο κάθε τομέας περιέχει 25 οικοδομικά τετράγωνα ή γειτονιές που χωρίζονται από 4 κάθετους και 4 οριζόντιους δρόμους, δημιουργώντας ένα συγκρότημα από τροχόσπιτα και κατοικίες, τα οποία τοποθετούνται σε σειρές

σχηματίζοντας ένα τετράγωνο και η απόσταση των οποίων έχει σχεδιαστεί με τέτοιο τρόπο ώστε να υπάρχει χώρος για διέλευση οχημάτων. Ένα παράδειγμα δομής φιλοξενίας περιέχει (Chandes & Pache, 2010):

- 20 τροχόσπιτα - κατοικίες με τη διάταξη του τετραγώνου που προαναφέρθηκε
- 10 τουαλέτες, 8 ντουζιέρες και μία βρύση για νερό
- 4 δρόμους που βρίσκονται μέσα στο συγκρότημα και κενούς χώρους
- 4 χώρους εστίασης που βρίσκονται στις 4 γωνίες του τετραγώνου
- 4 αποθήκες για τρόφιμα και εξοπλισμό
- 4 καταστήματα με διάφορα είδη κατανάλωσης
- 4 γραφεία διοίκησης για την Ύπατη Αρμοστεία του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών και τους Μη Κυβερνητικούς Οργανισμούς
- 10 τροχόσπιτα για τους εργαζόμενους
- κενούς χώρους με πλατεία

Τα τροχόσπιτα αποτελούν μια μορφή κοντέινερ που παρέχουν στους φιλοξενούμενους ρεύμα, όπως και οι υπόλοιπες δομές, από φωτοβολταϊκά συστήματα τα οποία είναι εύκολα τοποθετούμενα και η συντήρησή τους είναι οικονομική.

5.9 Διαχείριση τροφίμων και αποθεμάτων

Κεντρική λειτουργία των ανθρωπιστικών Logistics είναι η διαχείριση των αποθεμάτων, η οποία εφαρμόζεται όπως σε μια εμπορευματική αποθήκη, με τη διαφορά ότι τα εμπορεύματα που αποθηκεύονται δεν προορίζονται για πώληση και μετακίνηση αλλά για άμεση κατανάλωση. Μετά το αρχικό στάδιο της παραλαβής ακολουθεί το στάδιο της τοποθέτησης των προϊόντων. Στο στάδιο αυτό λαμβάνονται αποφάσεις που σχετίζονται με τον χώρο και τον τρόπο τοποθέτησης των προϊόντων. Η κύρια τεχνική που ακολουθείται είναι το σύστημα FIFO (First In – First Out). Η τεχνική εφαρμόζεται πιστά, δεδομένου ότι τα περισσότερα προϊόντα είναι ευπαθή, κυρίως τρόφιμα, κάποια εκ των οποίων συντηρούνται με απλή ψύξη και έχουν μικρό κύκλο ζωής, όπως γαλακτοκομικά είδη. Η σωστή διαχείριση αποθεμάτων ικανοποιεί την αναμενόμενη ζήτηση και προστατεύει τα προϊόντα από εξωτερικούς παράγοντες. Τα προϊόντα χωρίζονται στις εξής κατηγορίες:

- Τρόφιμα με θερμοκρασία συντήρησης 5 έως 8 βαθμούς Κελσίου
- Τρόφιμα με θερμοκρασία ψύξης -22 έως -18 βαθμούς Κελσίου
- Τρόφιμα ξηρά σε θερμοκρασία δωματίου
- Εμπορεύματα εξοπλισμού και αναλώσιμα, όπως χαρτί κουζίνας και κουβέρτες
- Απορρυπαντικά
- Φάρμακα

Οι παραλαβές των προϊόντων γίνονται σε μία κεντρική αποθήκη και στη συνέχεια, αναλόγως το προϊόν, τοποθετούνται στις επιμέρους αποθήκες για σωστή συντήρηση και ασφάλεια. Η διανομή των προϊόντων από την κεντρική στις επιμέρους αποθήκες

διεξάγεται με ειδικά διαμορφωμένα φορτηγά μικρού μεγέθους. Τέλος στην κεντρική αποθήκη υπάρχουν ειδικά κατασκευασμένα ράφια για την αρχική τοποθέτηση των προϊόντων.

5.10 Σχεδιασμός εφοδιασμού στις δομές φιλοξενίας

Ο σχεδιασμός του εφοδιασμού εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, με τον κυριότερο να είναι το κανάλι διανομής που υπάρχει εντός της δομής φιλοξενίας. Ο σχεδιασμός ενός καναλιού πρέπει να επικεντρώνεται στην βέλτιστη διαδρομή που θα ακολουθούν τα εμπορεύματα. Ο σχεδιασμός ενός συστήματος μεταφοράς και διανομής χαρακτηρίζεται από (Dadzie, 1998):

- Άριστη γνώση της χωροταξίας της δομής φιλοξενίας
- Δημιουργία βέλτιστης διαδρομής για ελαχιστοποίηση των χρόνων απόκρισης των προμηθειών
- Καθορισμός μεταφορικών μέσων, τα οποία προκύπτουν από τα φυσικά χαρακτηριστικά των προϊόντων
- Εύρεση εναλλακτικών λύσεων για νέο δίκτυο διανομής

Το μοντέλο Just In Time (JIT), με κατάλληλη χρήση πληροφοριακών συστημάτων εφαρμόζεται στα Logistics ανθρωπιστικής βοήθειας στον τομέα των αγαθών που διανέμονται στα άτομα που φιλοξενούνται στις δομές. Μια άλλη τεχνική που εφαρμόζεται στις δομές φιλοξενίας είναι ο σχεδιασμός της αντίστροφης ροής των προϊόντων που έχουν χρησιμοποιηθεί. Στην αντίστροφη εφοδιαστική αλυσίδα γίνεται διαχείριση των επιστροφών και χρησιμοποίηση εκ νέου των αγαθών και ανακατασκευή. Στις δομές φιλοξενίας έχει δημιουργηθεί ένα δίκτυο συγκομιδής απορριμμάτων, τα οποία παραδίδονται σε μια εταιρία reverse logistics.

5.11 Τεχνολογίες και πληροφοριακά συστήματα

Σε σχέση με τον ανθρώπινο παράγοντα υπάρχει ένα ανθρωπιστικό πληροφοριακό σύστημα, το οποίο μεταφέρει πληροφορίες για τους ανθρώπους που εισέρχονται στη δομή φιλοξενίας και για αυτούς που αποχωρούν. Τα δεδομένα αυτά μεταφέρονται μέσω ηλεκτρονικών συσκευών όπως το PDAS (Personal Digital Assistant), σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς και περιέχουν χρήσιμες ατομικές πληροφορίες, όπως στοιχεία ταυτοποίησης, χρόνος παραμονής στη δομή φιλοξενίας και χώρα μετεγκατάστασης. Επιπρόσθετα υπάρχει πληροφοριακό σύστημα Warehouse Management System (WMS), το οποίο καταγράφει τα κενά τροχόσπιτα και υπολογίζει αυτόματα τον τρόπο κατανομής των προσφύγων με κριτήρια την θρησκεία τους, την ειδικότητα εργασίας τους και τα ενδιαφέροντα που έχουν.

Στον τομέα των εμπορευμάτων και των αγαθών, στη κεντρική αποθήκη υπάρχουν τα ανάλογα τερματικά και πληροφοριακά συστήματα όπως WMS, σύστημα Barcode,

RFID και ένα πρόγραμμα παραγγελιών για την ορθή παραγγελία προϊόντων ώστε να καλύπτεται άμεσα η ζήτηση των ανθρώπων που φιλοξενούνται στις δομές.

6 Συμπεράσματα

Καθώς οι ροές των μεταναστών παρουσιάζουν αυξητική τάση κατά τέτοιο τρόπο που να προκαλείται πρόβλημα στην Ελλάδα και στην υπόλοιπη Ευρώπη, χωρίς ακόμα κανένα αποτέλεσμα σε ότι αφορά τη λύση του ζητήματος, η δημιουργία προς το παρόν καταυλισμού στον οποίο θα τηρούνται οι προαναφερθείσες συνθήκες υγιεινής και ασφάλειας ίσως να θεωρείται μια αποτελεσματική μέθοδος επίλυσης του προσφυγικού θέματος για την Ελλάδα, την Ευρώπη, αλλά και για την ανθρώπινη και όσο το δυνατόν ποιοτική διαβίωση των προσφύγων. Στη παρούσα μελέτη παρουσιάζονται τα ανθρωπιστικά logistics ως ένας τομέας ξεχωριστός, που δεν θα πρέπει να συγχέεται με τα logistics μιας επιχείρησης. Οι στόχοι τους όχι αντικρουόμενοι αλλά εκ του διαμέτρου διαφορετικοί. Ενώ, δηλαδή, τα logistics μιας επιχείρησης αναζητούν τη μείωση του κόστους, τα ανθρωπιστικά logistics ενδιαφέρονται πρωτίστως για την άμεση κάλυψη των ανθρωπίνων αναγκών, κυρίως των πληγέντων κυρίως από μια καταστροφή. Από την ανάγνωση των κεφαλαίων της παρούσας εργασίας προκύπτει το συμπέρασμα ότι οι ανθρωπιστικές οργανώσεις τοποθετούνται στην πρώτη γραμμή βοήθειας σε κάθε μορφής καταστροφή. Πρόκειται για οργανισμούς που λειτουργούν με γνώμονα την άμεση ανταπόκριση στις ανάγκες των πληγέντων. Ωστόσο, αναμφισβήτητη αλήθεια αποτελεί η αναζήτηση μεγαλύτερου διαθέσιμου κεφαλαίου ώστε να διαθέτουν οι ανθρωπιστικοί οργανισμοί την απαραίτητη τεχνογνωσία, που θα τους βοηθήσει να συνεργαστούν για το καλύτερο δυνατό αποτέλεσμα. Στην εργασία αυτή επιλέχθηκε ένα μοντέλο δημιουργίας ενός καταυλισμού και πως τα ανθρωπιστικά logistics συμβάλουν στην ομαλή και πρόσφορη λειτουργία του. Ωστόσο, η αποτελεσματική λειτουργία απαιτεί διακλαδική συνεργασία προκειμένου να οδηγηθούμε στην τελειοποίηση του μοντέλου.

Κατάλογος πηγών

- Campbell, A., Vandendussche, D., & Hermann, W. (2008). Routing for Relief Efforts. *Transportation Science*, 42, σσ. 127-145.
- Carroll, A., & Neu, J. (2009). Management Research News. 32, σσ. 1024-1037.
- Cassidy, B. W. (2003). A logistics lifeline. *Traffic World*, 66-69.
- Chaliamalias, T. (2012). *The logistics chain of emergency supplies in disasters*. Athens.
- Chandes, J., & Pache, G. (2010). Investigating humanitarian logistics issues. *Journal of Manufacturing Technology Management*, 21, σσ. 320-340.
- Christofer, M. (2007). Logistics and Supply Chain Management. *Financial Times*.
- Comfort, L. (1993). Integrating information technology into international crisis management and policy. *Journal of Contingencies and Crisis Management*(1), σσ. 15-26.
- Dadzie, K. (1998). Transfer of logistics knowledge to Third World Countries. *International Journal of Physical Distribution and Logistics Management*, 28, σσ. 272-283.
- Gable, G. (1994). Integrating case study and survey research methods. *European Journal of Information Systems*, 3(2), σσ. 112-126.
- Gattorna, J. (1998). *Strategic Supply Chain Alignment: Best Practices in Supply Chain Management*. Gover.
- Hu, J., Zeng, A., & Zhao, L. (2009). A comparative study of public-health emergency management. *Industrial Management and Data Systems*, 110(7), σσ. 976-992.
- IOM. (2020). *Supporting the Greek Authorities in Managing the National Reception System for Asylum Seekers and Vulnerable Migrants*. International Organization for migration.
- Jahre, M., & Heigh, I. (2008). Does the current constraints in funding promote failure in humanitarian supply chains. *Supply Chain Forum: An International Journal*, 9(2), 44-56.
- Jayaraman, V., Chandrasekhar, M., & Rao, U. (1997). Managing the natural disasters from space technology inputs. *Acta Astronautica*, 40(2-8), 291-325.
- Knott, R. (1987). The logistics of bulk relief suppliers. *Disasters*, 11(2), σσ. 113-115. doi:10.1111/j.1467-7717.1987.tb00624.x
- Kovacs, G., Matopoulos, A., & Hayes, O. (2010). A community-based approach to supply chain design. *International Journal of Logistics*, 13(5), σσ. 411-422.

- Kovacs, G; Spens, K. (2007). Humanitarian logistics in disaster relief operations. *International Journal of Physical Distribution & Logistics Management*, 37(2), σσ. 99-114.
- Kovacs, G; Spens, K. (2009). Identifying challenges in humanitarian logistics. *International Journal of Physical Distribution & Logistics Management*, 39(6), σσ. 506-528.
- Kusumasri, B., Alam, Q., & Siddiqui, K. (2010). Resource capability for local government in managing disaster. *Disaster Prevention and Management*, 19(4), 438-451.
- Lambert, D., & Cooper, M. (2000). Issues in supply chain management. *Industrial Marketing Management*, 29(1), σσ. 65-83.
- Long, D. (1997). *Disaster relief: Engineering on the run*. Institute of Industrial and System Engineers.
- Long, D., & Wood, D. (1995). The Logistics of Famine Relief. *Journal of Business Logistics*, 16(1), σσ. 213-239.
- Louis, M. (2007). *European Consensus on Humanitarian Aid*.
- McClintock, A. (2009). The Logistics of humanitarian emergencies. *Journal of Contingencies and Crisis Management*, 17, σσ. 295-302.
- Nagurney, A. (2012). Background and Introduction. *Humanitarian Logistic and Healthcare*.
- Tatham, P., & Pettit, S. (2010). Transforming humanitarian logistics: the journey to supply network management. *International Journal of Physical Distribution & Logistics Management*, 40(8), σσ. 609-622.
- Tomasini, R., & Van Wassenhove, L. (2009). From preparedness to partnerships: case study on humanitarian logistics. *International Transactions in Operational Research*, 16(5), σσ. 549-559.
- Trunick, P. (2005). Special Report: Delivering relief to tsunami victims,. *Logistics Today*, 46, σσ. 1-3.
- UNHCR. (2017). The UN refugee Agency.
- Wassenhove, L. (2006). Humanitarian aid logistics: supply chain management in high gear. *Journal of Operational Research Society*, 57(5), σσ. 475-489.
- Γενικό Σχέδιο Πολιτικής Προστασίας. (2020). *Γενική Γραμματεία Πολιτικής Προστασίας*. Ανάκτηση 5 29, 2020, από <https://www.civilprotection.gr/el/γενικό-σχέδιο-πολιτικής-προστασίας>
- I.T.A. (2016). *Ινστιτούτο τοπικής Αυτοδιοίκησης ΚΕΔΕ*. Ανάκτηση από ita.org.gr.

Σιφνιώτης, Κ. (2008). *Logistics Management - Θεωρία και Πράξη*. Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήσης.

Τράπεζα της Ελλάδος. (2014). *Έκθεση του διοικητή*. Αθήνα.

Υπηρεσία Ασύλου. (2017). *Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου*. Ανάκτηση από asylo.gov.gr.

Χλουβελάκης, Γ. (2002). *Εισαγωγή στη Στατιστική: Περιγραφικές μέθοδοι και εφαρμογές στη ψυχοπαιδαγωγική έρευνα*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.